

**”MIELI ON VANHEMMALLA JA LAPSELLA PAREMPI NIPSULAN
JÄLKEEN”**

Nipsulan avoin varhaiskasvatus perheiden hyvinvoinnin tukena

Ammattikorkeakoulututkinnon opinnäytetyö
Sosionomikoulutus, Hämeenlinnan korkeakoulukeskus

kevät 2022

Sini Kankaanpää

Anu Nieminen

Tekijä	Sini Kankaanpää, Anu Nieminen	Vuosi 2022
Työn nimi	”Mieli on vanhemmalla ja lapsella parempi Nipsulan jälkeen” Nipsulan avoin varhaiskasvatus perheiden hyvinvoinnin tukena	
Ohjaaja	Raija Koskinen	

TIIVISTELMÄ

Opinnäytetyön tavoitteena oli selvittää ehkäisevän lastensuojelun näkökulmasta, miten huoltajien kertomana Nipsulan avoin varhaiskasvatus tukee ja edistää perheiden hyvinvointia. Lisäksi opinnäytetyön avulla selvitettiin huoltajien näkemyksiä siitä, miten Nipsulan avoimen varhaiskasvatuksen toimintaa voisi kehittää entistä enemmän perheiden hyvinvointia tukevaksi ja edistäväksi. Nipsulan avoin varhaiskasvatus on Hämeen ammattikorkeakoulun hyvinvointiosaamisen yksikön tuottama palvelu hämeenlinnalaisille lapsiperheille Hämeen ammattikorkeakoulukeskuksen tiloissa. Opinnäytetyö toteutettiin yhteistyössä Nipsulan palvelukoordinaattorin kanssa.

Opinnäytetyön teoriaperustassa käsitellään ehkäisevään lastensuojeluun liittyviä käsitteitä vanhemmuuden vertaistuki ja vanhemmuuden tukeminen. Lisäksi määritellään avointa varhaiskasvatusta ja ehkäisevää lastensuojelua. Tutkimus toteutettiin pääosin laadullisena tutkimuksena, ja aineisto kerättiin sähköisellä kyselyllä. Aineisto analysoitiin teemoitellen.

Tutkimustulokset osoittivat, että Nipsulan avoin varhaiskasvatus tukee perheiden hyvinvointia ja on osaltaan varhaisen vaiheen ehkäisevää lastensuojelutyötä. Nipsula tarjoaa vertaistukea erityisesti keskustelujen avulla sekä tukea vanhemmuuteen. Lapsille Nipsula mahdollistaa toimimisen vertaisryhmässä ja osallistumisen monipuoliseen toimintaan.

Avainsanat Avoin varhaiskasvatus, ehkäisevä lastensuojelu, vanhemmuuden tukeminen, vanhemmuuden vertaistuki

Sivut 41 sivua ja liitteitä 4 sivua

Author	Sini Kankaanpää, Anu Nieminen	Year 2022
Subject	“Both the parent and the child are in a better mood after Nipsula” Nipsula open early childhood education supports well-being of families.	
Supervisors	Raija Koskinen	

ABSTRACT

The aim of the thesis was to examine from the perspective of preventive child welfare and told by guardians, how Nipsula open early childhood education supports and promotes the well-being of the families. In addition, the thesis explored the views of guardians on how Nipsula open early childhood education activities could be further developed to support and promote the well-being of the families. The school of Wellbeing of Häme University of Applied Sciences provides Nipsula open early childhood education services at Hämeenlinna University Centre. The thesis was carried out in collaboration with the service coordinator.

The theoretical background of the thesis consists of the concepts of parental peer support and parental support related to preventive child welfare. In addition, the theoretical part defines open early childhood education and preventive child welfare. The study was carried out mainly as a qualitative study and the data were collected through an electronic survey. The material of the survey was analyzed by using thematizing.

The results show that Nipsula open early childhood education supports the well-being of the families and provides preventive child welfare work at an early stage. Nipsula offers peer support especially through discussions and support for parenting. For children, Nipsula enables working in a peer group and participating in a variety of activities.

Keywords Open early childhood education, preventive child welfare, parental peer support, parenting support

Pages 41 pages and appendices 4 pages

Sisällys

1	Johdanto	1
2	Opinnäytetyön tausta	2
2.1	Nipsulan avoin varhaiskasvatus yhteistyötahona	2
2.2	Opinnäytetyön tavoite ja tarkoitus	4
2.3	Teoriaperustan valinta	5
3	Avoin varhaiskasvatus	6
3.1	Avoin varhaiskasvatus käsitteenä	6
3.2	Avoin varhaiskasvatus osana varhaiskasvatusta	7
4	Ehkäisevä lastensuojelu	9
5	Vanhemmuuden tukeminen	11
6	Vanhemmuuden vertaistuki	13
7	Aiemmat tutkimukset	13
8	Tutkimustehtävä, tutkimuskysymykset ja tutkimuksen toteutus	16
8.1	Laadullinen tutkimus	17
8.2	Aineistonhankinta	17
8.3	Aineiston analysointi	19
8.4	Tutkimuksen luotettavuus ja eettisyys	21
9	Tutkimustulokset	22
9.1	Taustatiedot	23
9.2	Perheen hyvinvoinnin edistäminen	25
9.3	Kasvatuksellinen tuki	26
9.4	Vanhemmuuden vertaistuki	27
9.5	Vanhemmuuden tuki lapsiperheiden arjen haasteissa	28
9.6	Muu saatu tuki Nipsulasta	29
9.7	Kehittämisehdotukset	29
10	Johtopäätökset	31
10.1	Taustatiedot ja perheen hyvinvoinnin edistäminen	32
10.2	Lasten vertaissuhteet ja kasvatuksellinen tuki	33
10.3	Vanhemmuuden vertaistuki ja vanhemmuuden tukeminen	35
10.4	Muu saatu tuki Nipsulasta ja kehittämisehdotukset	36
11	Pohdinta	38
	Lähteet	42

Kuvat, taulukot ja kaavat

Taulukko 1. Yläteemat ja alateemojen värikoodaus

Kuva 1. Nipsulassa käyvien asiakasperheiden perhemuoto

Kuva 2. Nipsulan asiakasperheiden lasten lukumäärä

Kuva 3. Nipsulan asiakkuuden kesto

Liitteet

Liite 1 Aineistohallintasuunnitelma

Liite 2 Saatekirje

Liite 3 Kysely Nipsulan perheille

1 Johdanto

Yhteiskunnallisessa keskustelussa on ollut jo pitkään esillä lapsi- ja perhepalveluiden kehittäminen. Perheille on tarjolla tukea matalalla kynnyksellä, mutta edelleen matalan kynnyksen sekä ehkäisevien lastensuojelupalveluiden kehittämiseen ja lisäämiseen tulisi panostaa. Tarjoamalla tukea perheille mahdollisimman varhaisessa vaiheessa, saattaa se vähentää tai jopa poistaa korjaavien lastensuojelupalveluiden tarvetta. (STM, n.d.-a) Lienee selvää, että riittävän varhaisessa vaiheessa oikea-aikaisina ehkäisevät lastensuojelun palvelut myös pidemmällä aikavälillä tuottavat säästöjä verrattuna korjaaviin palveluihin. Tästä syystä näemmekin tarkoituksenmukaisena tutkia Nipsulan avoimen varhaiskasvatuksen asemaa ehkäisevän lastensuojelun näkökulmasta. Aihe kiinnosti meitä työskenneltyämme vuosia varhaiskasvatuksessa ennen sosionomiopintoja. Sosionomiopintojen myötä ymmärryksemme on lisääntynyt ehkäisevien lastensuojelupalveluiden tärkeydestä, kun niitä tarjotaan perheille mahdollisimman varhaisessa vaiheessa. Tämän opinnäytetyön toteuttaminen mahdollistaa varhaiskasvatukseen suunnattujen opintojemme kautta yhdistää niin varhaiskasvatus kuin meitä kiinnostava lastensuojelun ala.

Opinnäytetyön tarkoituksena oli tutkia huoltajien näkökulmasta, miten Nipsulan avoin varhaiskasvatus tukee ja edistää perheiden hyvinvointia. Lisäksi tuomme tutkimuksen avulla esille huoltajien näkemyksiä siitä, miten Nipsulan avoimen varhaiskasvatuksen toimintaa voisi kehittää entistä enemmän perheiden hyvinvointia tukevaksi ja edistäväksi. Kyselytutkimuksen avulla tuomme paitsi perheiden kokemuksia, mutta myös Nipsulan avoimen varhaiskasvatuksen toimintaa näkyväksi huoltajien kertomana.

Tutkimuksen tuloksista toivomme olevan ensisijaisesti hyötyä Nipsulan avoimen varhaiskasvatustoiminnan suunnittelussa ja kehittämisessä. Toivomuksena on myös, että tutkimuksen myötä tiedostettaisiin kuntatasolla entistä paremmin ehkäisevän lastensuojelutyön merkitys pitkällä aikavälillä sekä se, mitä ehkäisevä lastensuojelutyö avoimen varhaiskasvatuksen osalta käytännössä sisältää ja parhaimmillaan tarkoittaa. Tässä opinnäytetyössä tuomme erityisesti esille, miten ehkäisevä lastensuojelutyö vaikuttaa perheiden hyvinvointiin edistämällä jokaisen avoimeen varhaiskasvatukseen osallistuvan perheen voimavaroja.

2 Opinnäytetyön tausta

Tässä luvussa esitellään, mistä syntyi idea opinnäytetyöhön sekä miten opinnäytetyöprojekti käynnistyi. Lisäksi kuvailemme omia taustojamme, jotka osaltaan ovat vaikuttaneet opinnäytetyön aihevalintaan. Alaluvuissa perehdytään tarkemmin yhteistyötahon esittelyyn sekä valaistaan ehkäisevän lastensuojelun ajankohtaisuutta. Lopuksi esitellään lyhyesti tutkimuksen kohderyhmä, jonka kokemukset ja näkemykset tulevat olemaan tutkimuksen ydin.

Opinnäytetyön idea syntyi syyskaudella 2020 Nipsulan avoimelle varhaiskasvatukselle toteuttamastamme tutkimuksellisesta kehittämistehtävästä ja siinä esille tulleista jatkotutkimusehdotuksista. Yksi näistä ehdottamistamme jatkotutkimusaiheista kiinnosti meitä vahvasti, käsitellen Nipsulan avoimen varhaiskasvatuksen toiminnan tarkastelua ennaltaehkäisevän lastensuojelun näkökulmasta. Otimme yhteyttä Hämeen ammattikorkeakoulun palvelukoordinaattori Niina Mäkiseen, jolta tiedustelimme valmiutta jatkaa yhteistyötä opinnäytetyömme merkeissä valitsemastamme aiheesta. Ehkäisevä lastensuojelu teemana kiinnosti meitä, koska työskentelemme varhaiskasvatuksessa, sekä siksi, että lasten ja perheiden hyvinvointi on meille tärkeää. Sosionomiopintojen aikana olemme ymmärtäneet ennaltaehkäisevän työtteen kiistattoman suuren merkityksen työkentällämme. Erityisesti ehkäisevän lastensuojelutyön tunnistaminen varhaiskasvatuksessa tulisi mielestämme tehdä näkyvämmäksi ja luonnolliseksi osaksi varhaiskasvatuksen arkea, jotta perheiden hyvinvointia olisi mahdollista tukea entistä intensiivisemmin mahdollisimman varhaisessa vaiheessa.

2.1 Nipsulan avoin varhaiskasvatus yhteistyötahona

Opinnäytetyö sai alkunsa meidän omien kiinnostustemme pohjalta. Aihevalinta innosti meitä tutkijoina opinnäytetyön tekemiseen, yhteistyötahon lähtiessä ennakkoluulottomasti mukaan opinnäytetyöprosessiin. Yhteistyötahona ja opinnäytetyön tilaajana toimi Nipsulan avoimen varhaiskasvatuksen palvelukoordinaattori Niina Mäkinen. Nipsulan avoin varhaiskasvatus valikoitui opinnäytetyön yhteistyökumppaniksi aiempien yhteistyöprojektien sekä niistä saatujen hyvien kokemusten myötä.

Nipsulan vasun (2020) mukaan Nipsulassa toteutetaan monipuolista toimintaa ja toiminnan suunnittelussa huomioidaan lasten ikä, kehitystaso sekä lasten yksilölliset toiveet ja tarpeet. Myös huoltajien toiveet otetaan huomioon toimintaa suunniteltaessa ja toteutettaessa. Asiakasperheet voivat osallistua Nipsulan avoimen varhaiskasvatuksen toimintaan säännöllisesti tai silloin kun se heidän aikatauluihinsa sopii. Huoltajien kanssa tehdään tiivistä yhteistyötä Nipsulassa. Yhteistyön tarkoituksena on tukea huoltajien jaksamista arjessa niin vanhempina ja kasvattajina kuin myös puolisoina. Nipsulan toiminnan ohessa lapsilla sekä huoltajilla on mahdollisuus tutustua uusiin ihmisiin ja luoda sosiaalisia suhteita. Huoltajat yhdessä muodostavat merkityksellisen vertaistukiryhmän, mutta myös ammatillista ja kasvatuksellista tukea on tarvittaessa saatavilla eri alojen asiantuntijoilta. Lapsille Nipsulan avoin varhaiskasvatus tarjoaa moninaisen toimintaympäristön, joka mahdollistaa sosiaalisten taitojen opetteluun toisten lasten kanssa. (Nipsulan vasu, 2020)

COVID-19-pandemian aikana vallitsevasta tilanteesta johtuen Nipsulan avoimessa varhaiskasvatuksessa on järjestetty toimintaa normaalia pienemmälle ryhmälle, mutta Nipsulan toiminta on ollut hetkittäin myös kokonaan tauolla. Ensimmäisen pidemmän tauon aikana keväällä 2020 osallistuimme itse opiskelijoina varhaiskasvatuksen opinnoissa toiminnan järjestämiseen Nipsulan asiakasperheille videoiden välityksellä. Tämän lisäksi palvelukoordinaattori oli ollut asiakasperheisiin yhteydessä muun muassa WhatsAppin kautta kuulumisia kysellen.

2.2 Opinnäytetyön tavoite ja tarkoitus

Jo pidempään on käyty yhteiskunnallista keskustelua lastensuojelusta sudenkuoppineen. Huostaanotot ja kiireelliset sijoitukset ovat lisääntyneet huomasti viimeisen kymmenen vuoden aikana (THL, 2020). Tilanteeseen on etsitty ratkaisuja muun muassa kehittämällä ehkäiseviä lastensuojelupalveluita. Esimerkiksi lapsi- ja perhepalveluiden muutosohjelma (LAPE) jatkaa edelleen lasten, nuorten ja perheiden varhaisen tuen sekä lastensuojelun monialaisuuden kehittämistä. LAPE-ohjelman tavoitteena on vahvistaa muun muassa lasten ja perheiden tukea ja hyvinvointia sekä lisätä lastensuojelutyön vaikuttavuutta kehittämällä matalan kynnyksen palveluita. (THL, 2021)

Tässä opinnäytetyössä halusimme paneutua juuri näihin edellä mainittuihin matalan kynnyksen palveluihin, joista erityiseen tarkasteluun valikoitui avoimen varhaiskasvatuksen ympäristö. Tavoitteena oli tehdä avoimen varhaiskasvatuksen osuutta ennaltaehkäisevässä lastensuojelutyössä näkyväksi. Tutkimuksen avulla tavoitteena oli myös osoittaa Nipsulan avoimen varhaiskasvatustoiminnan tarpeellisuus ja vaikuttavuus asiakasperheiden arkeen ja hyvinvointiin. Tarkoituksena oli selvittää Nipsulan avoimen varhaiskasvatustoiminnan vaikuttavuutta ennen kaikkea perheiden huoltajien kertomana, koska heidän hyvinvointinsa heijastuu myös lasten hyvinvointiin, kasvuun ja kehitykseen (MLL, 2021). Lisäksi tarkoituksena oli tutkimustulosten perusteella myös selvittää kehittämistarpeita Nipsulan avoimen varhaiskasvatuksen toiminnalle. Tarkoituksena oli myös tuottaa yhteistyötaholle merkityksellistä tietoa asiakasperheiden kokemuksista ja palvelun vaikuttavuudesta perheiden hyvinvoinnin edistäjänä. Tutkimustuloksista toivotaan olevan erityisesti hyötyä Nipsulan avoimelle varhaiskasvatukselle, mutta ei ole poissuljettua, että tutkimustuloksista voisivat hyötyä myös muut avoimen varhaiskasvatuksen palveluntuottajat.

2.3 Teoriaperustan valinta

Tässä luvussa valaistaan ehkäisevään lastensuojeluun liittyvien keskeisten käsitteiden valintaa, jotka painottuvat erityisesti avoimen varhaiskasvatuksen palveluissa. Käsitteet teoriaperustaan valittiin artikkelien, kirjallisuuden ja aiempien tutkimusten pohjalta. Keskeisiksi käsitteiksi tähän opinnäytetyöhön valikoituivat: avoin varhaiskasvatus, ehkäisevä lastensuojelu, vanhemmuuden vertaistuki sekä vanhemmuuden tukeminen. Edellä mainittuja käsitteitä avataan tarkemmin seuraavissa luvuissa. Teoriaperusta käsitteineen tukee myös omaa ymmärrystämme ja kokemustamme ehkäisevän lastensuojelutyön ydinkohdista avoimen varhaiskasvatuksen toimintaympäristössä.

Tässä opinnäytetyössä keskityttiin tarkastelemaan ehkäisevää matalan kynnyksen lastensuojelutyötä perheiden näkökulmasta Nipsulan avoimessa varhaiskasvatuksessa. Ehkäisevästä työstä voidaan käyttää niin termiä ehkäisevä työ kuin myös ennaltaehkäisevä työ. Tässä opinnäytetyössä käytetään käsitettä ehkäisevä lastensuojelu, joka esiintyy myös lastensuojelulaissa (417/2007). Ehkäisevä lastensuojelu on opinnäytetyön keskeinen aihe, jonka ympärille tutkimus kietoutuu. Ehkäisevä lastensuojelu-termi ei kuitenkaan päätynyt opinnäytetyön nimeen, tutkimuskysymyksiin tai toteutettuun

kyselyyn, koska ehkäisevä työ Nipsulan avoimessa varhaiskasvatuksessa on kevyempää tuen tarjoamista esimerkiksi keskustelujen avulla jo ennen kuin huoli on päässyt heräämään tai tuen tarpeet ovat nousseet esille. (Rajala, 2017, s. 63) Tästä syystä opinnäytetyön nimen, tutkimuskysymysten sekä kyselyn avulla lähestytään ehkäisevää lastensuojelua perheiden hyvinvoinnin tukemisen ja edistämisen näkökulmasta.

Teoriaperustaa kootessa havaittiin ehkäisevästä lastensuojelusta avoimessa varhaiskasvatuksessa olevan verrattain vähän saatavilla tietoa tai aiempia tutkimuksia. Tästä syystä teoriaperustaa on esimerkiksi etsitty myös yhteisöllisyyden sekä perheiden hyvinvointi- käsitteiden avulla, vaikka ne eivät varsinaisesti kuulukaan teoriaperustan käsitteisiin. Perheiden hyvinvointia kuitenkin tarkastellaan käsitteen ehkäisevä lastensuojelu yhteydessä, koska niin lapsen kuin perheiden hyvinvoinnin tukeminen sekä edistäminen liittyvät kiinteästi ehkäisevän lastensuojelun ydinajatuksen. Yhteisöllisyys puolestaan liittyy vanhemmuuden vertaistukeen. Vertaistuki vahvistaa kokemusta yhteenkuuluvuudesta samassa elämäntilanteessa olevien kanssa ja näin vahvistuu myös yhteisöllisyyden tunne.

3 Avoin varhaiskasvatus

Avoin varhaiskasvatus on ensimmäinen teoriaperustasta noussut käsite, jota seuraavaksi avataan. Määriteltäessä avoimen varhaiskasvatuksen käsitettä, on asianmukaista käsitellä myös avoimen varhaiskasvatuksen historiaa lyhyesti ja samalla tarkastella avoimen varhaiskasvatuksen toiminnan järjestämistä ohjaavia periaatteita. Avoimen varhaiskasvatuksen nykytilaan paneudutaan määriteltäessä avointa varhaiskasvatusta osana varhaiskasvatusta.

3.1 Avoin varhaiskasvatus käsitteenä

Alila ja Portell ovat vuonna 2008 selvittäneet avointen varhaiskasvatuspalveluiden nykytilaa ja kehittämistarpeita Sosiaali- ja terveysministeriön selvityksessä Leikkitoiminnasta avoimeen varhaiskasvatukseen. Alilan ja Portellin (2008, s. 12) mukaan avoin varhaiskasvatus on tunnettu nimellä leikkitoiminta 1970-luvulta aina 1990-luvulle asti. 2000-luvulla on alettu käyttää leikkitoiminnasta termiä avoin varhaiskasvatus. 1980-luvulla leikkitoiminta jaoteltiin leikkipuistotoiminnaksi, leikkikerhoihin, leikkivälinelainaamoihin ja avoimiin

päiväkoteihin. Avoimen varhaiskasvatustoiminnan määrittely on alusta asti ollut moniulotteista lukuisten eri toimintamuotojen vuoksi, jotka vaihtelevat sekä alueellisesti että kuntakohtaisesti. Myös paikallisten tarpeiden huomioiminen on osaltaan vaikuttanut siihen, että avoimen varhaiskasvatuksen määritelmä ei ole yksinkertainen.

Avoimet päiväkodit tulivat tunnetuksi Suomessa Ruotsin kautta 1970-luvun lopussa. Avoimet päiväkodit kuitenkin nähdään saaneen alkunsa 1970-luvun alussa Englannissa esiopetuskokeilujen yhteydessä. Englannin avoimissa päiväkodeissa painottui vanhempien kasvatustyön tukeminen. Suomenkin avoimissa päiväkodeissa annettiin kasvatuseuvontaa ja pyrittiin vähentämään lapsiperheiden eristäytyneisyyttä. Tärkeänä pidettiin vanhempien aktivoimista ja rohkaisemista osallistumaan kasvatustilaisuuksiin yhdessä ammattikasvattajien kanssa. Avoimen päiväkotitoiminnan perusajatuksina oli, että lapsi on koko ajan oman huoltajansa vastuulla, eikä toimintaan osallistuminen vaatinut ennakoilmoittautumista. Aikuisille oli mahdollisesti tarjolla omaa ohjelmaa lasten leikkien ja askartelujen ajaksi, ja huoltajilla oli myös mahdollisuus päästä vaikuttamaan toiminnan sisältöihin ja toiminnan toteuttamiseen. (Alila & Portell, 2008, s. 17)

3.2 Avoin varhaiskasvatus osana varhaiskasvatusta

Opetushallituksen Varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden (2018, s. 14) mukaan varhaiskasvatus on yhteiskunnallista peruspalvelua, jonka tarkoituksena on edistää lasten kasvua, kehitystä ja oppimista yhteistyössä lapsen sekä hänen huoltajiensa kanssa. Varhaiskasvatus edistää yhdenvertaisuutta, tasa-arvoa sekä ehkäisee syrjäytymistä. Varhaiskasvatus tukee myös vanhemmuutta ja auttaa huoltajia heidän kasvatuksellisessa tehtävässään. Perhepäivähoito, päiväkotitoiminta sekä avoin varhaiskasvatustoiminta ovat saatavilla olevia varhaiskasvatustilaisuuksia. Varhaiskasvatusta tarjoavat kunnat, yksityiset palveluiden tuottajat, seurakunnat sekä erilaiset järjestöt, kuten esimerkiksi Mannerheimin lastensuojeluliitto. (OPH, 2018, s. 17; Alila & Portell, 2008, s. 12) Varhaiskasvatustilaisuus on tarkoitettu alle kouluikäisille, oppivelvollisuuden piiriin kuulumattomille lapsille. (Varhaiskasvatustilaisuuslaki 540/2008 § 1)

Varhaiskasvatustilaisuuslain (540/2018 § 3) mukaan varhaiskasvatuksen tavoitteena on lapsen kasvun, kehityksen, terveyden ja hyvinvoinnin edistäminen lapsen ikä- ja kehitystaso

huomioiden. Varhaiskasvatuksen tehtävänä on muun muassa tukea lapsen oppimista ja leikkiä sekä toteuttaa liikkumiseen, taiteisiin ja kulttuuriperintöön liittyvää pedagogista toimintaa. Lisäksi varhaiskasvatuksen tulisi varmistaa lapselle turvallinen oppimisympäristö sekä mahdollistaa pysyvät vuorovaikutussuhteet. Huoltajien kanssa tehtävä yhteistyö lapsen tasapainoisen kehityksen ja kokonaisvaltaisen hyvinvoinnin ja oppimisen edistämiseksi on tärkeässä roolissa varhaiskasvatuksessa, kuin myös vanhempien tukeminen heidän kasvatustehtävässään. Luottamus, keskinäinen kunnioitus ja toimiva tasa-arvoinen vuorovaikutus ovat keskeisessä asemassa edistämässä kasvatusyhteistyön onnistumista. (OPH, 2018, s. 34)

Kuten aiemmin esitettiin, on avoin varhaiskasvatus yksi varhaiskasvatuksen toimintamuoto päiväkodin ja perhepäivähoidon rinnalla. Varhaiskasvatustalain (417/2007) sekä Varhaiskasvatustalain suunnitelman perusteet (OPH, 2018) ohjaavat myös avoimen varhaiskasvatuksen toimintaa. Toiminta avoimessa varhaiskasvatustalain on suunnitelmallista ja sen järjestämisessä huomioidaan varhaiskasvatustalain asettamat tavoitteet. Avointa varhaiskasvatustalain voidaan järjestää muun muassa leikkipuisto- ja kerhotoimintana. Kerhotoiminta voi olla suunnattu vain lapsille tai niin, että lapset osallistuvat toimintaan huoltajansa kanssa. Huoltajille avoin varhaiskasvatustalain tarjoaa yhdessäoloa lasten kanssa sekä sosiaalisia kontakteja muun muassa toisiin huoltajiin. (OPH, 2018, ss. 17–19)

Avoin varhaiskasvatustalain vaihtelee paikkakunnittain (Alila & Portell, 2008, s. 12). Suomessa järjestetään avointa varhaiskasvatustalain monissa kunnissa esimerkiksi perhekeskuksen yhteydessä. Perhekeskus on monialainen palveluverkosto, joka edistää lasten, nuorten ja perheiden hyvinvointia ja terveyttä sekä tarjoaa varhaista tukea, hoitoa ja kuntoutusta. Perhekeskus tekee yhteistyötä kuntien, järjestöjen ja seurakuntien kanssa toiminnan muodostaessa toimivan perhepalveluiden kokonaisuuden. Perhekeskuksen toiminta suunnitellaan ja toteutetaan paikallisesti, mutta ydinajatuksena on, että palveluita voidaan tarjota kootusti yhdessä toimipisteessä palveluiden toteutuessa lähellä perheitä. Perhekeskukset toimivat sosiaali- ja terveyskeskuksissa, ja perhekeskukseen kuuluu muun muassa äitiys- ja lastenneuvolapalvelut, lapsiperheiden sosiaalipalvelut sekä avoimet kohtaamispaikat. (THL, 2022a) Ruotsissa on myös tunnustettu perheiden hyvinvoinnin tukeminen ennaltaehkäisevien palveluiden näkökulmasta, ja myös Ruotsissa on perustettu

vastaavia perhekeskuksia kuin Suomessa. Perhekeskuksissa edistetään lasten terveyttä ja kehitetään työmuotoja, jotka vahvistavat vanhempien vahvuuksia ja osallisuutta.

(Abrahamsson ym., 2014, s. 3) Perhekeskuksen keskeisin kohtaamispaikka on avoimessa varhaiskasvatuksessa, jonne perheet voivat mennä ilman ajan varaamista etukäteen.

Jokaisen asiakasperheen on mahdollista vaikuttaa avoimen varhaiskasvatuksen sisältöön ja osallistua toimintaan parhaaksi katsomallaan tavalla. (Abrahamsson ym., 2014, s. 6)

Ruotsissa avoin varhaiskasvatustoiminta nähdään kuuluvan yleiseen ehkäisevään työhön, joka on suunnattu kaikille lapsille ja vanhemmille. Ehkäisevän työn tavoitteena on vahvistaa perheiden mahdollisuuksia ja estää ongelmien syntymistä. (Abrahamsson ym., 2014, s. 9)

Hämeenlinnan varhaiskasvatussuunnitelmassa ”Lapsuutta satakielen siivittämänä” (2019a, s. 15) nähdään avoin varhaiskasvatus ennaltaehkäisevänä perheiden tukemisena. Toiminnassa korostuvat huoltajien kanssa tehtävä yhteistyö sekä vanhemmuuden tukeminen.

Hämeenlinnassa avointa varhaiskasvatusta järjestävät muun muassa Mannerheimin

Lastensuojeluliitto, seurakunnat sekä Hämeen ammattikorkeakoulukeskus. (Hämeenlinna, 2021)

4 Ehkäisevä lastensuojelu

Lastensuojelussa ensisijaisen tärkeiksi elementeiksi nousevat ehkäisevä lastensuojelu sekä varhainen tuki, joiden tarkoituksena on turvata lapsen oikeus turvalliseen kasvuympäristöön sekä tasapainoiseen että monipuoliseen kehitykseen. Lasten hyvinvointia edistävillä toimilla tarjotaan apua riittävän varhaisessa vaiheessa ja ehkäistään ongelmien syntymistä ja siten varsinaisen korjaavan lastensuojelun tarvetta. Tärkeässä asemassa ehkäisevän lastensuojelutyön toteuttamisessa ovat muun muassa neuvolat, varhaiskasvatus sekä koulut. Ehkäisevä lastensuojelu näin edistää ja turvaa lasten kasvua, kehitystä sekä hyvinvointia kuin myös tukee vanhemmuutta. Lapsilta ja perheiltä ei edellytetä lastensuojelun asiakkuutta, vaan ehkäisevät palvelut toteutuvat lapsille ja perheille tarkoitettujen palveluiden yhteydessä. (STM, n.d.-a)

Lapsen huoltajilla on ensisijainen vastuu lapsensa hyvinvoinnista. Viranomaisten on tuettava huoltajia heidän kasvatustehtävässään tarjoamalla tarvittavaa apua varhaisessa vaiheessa sekä ohjattava perhe tarvittaessa lastensuojelun piiriin. Kunnan tulee järjestää

lastensuojelun lisäksi lasten ja nuorten hyvinvointia edistävää ehkäisevää lastensuojelua asiakkaille, jotka eivät ole lastensuojelun asiakkaina. Ehkäisevää lastensuojelua ovat tuki ja erityinen tuki, jota annetaan esimerkiksi varhaiskasvatuksessa, neuvolassa kuin myös muissa sosiaali- ja terveydenhuollon palveluissa. (Lastensuojelulaki 417/2007 § 2, ks. myös § 3a; ks. myös THL, 2022b) Kunnan tulee laatia suunnitelma lasten ja nuorten hyvinvoinnin edistämiseksi. Hyvinvointisuunnitelmassa huomioidaan lastensuojelun järjestäminen ja kehittäminen sekä tehdään ylipäätään lastensuojelua näkyväksi. Suunnitelmassa tulee ilmetä muun muassa lasten hyvinvoinnin tila sekä hyvinvointia edistävät sekä ongelmia ehkäisevät toimet monialaisessa yhteistyöverkostossa. Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma ei koske ainoastaan lastensuojelua, vaan siinä huomioidaan koko kunnan toiminta. (Lastensuojelulaki 417/2007 § 12) Hämeenlinnan kaupungissa hyvinvoinnin edistämistyö liittyy Hämeenlinnan strategiseen päämäärään olla hyvinvointia edistävä kaupunki, jossa on aktiiviset kansalaiset. Hyvinvointisuunnitelman avulla Hämeenlinnassa ohjataan, johdetaan ja kehitetään lapsiperheiden hyvinvointia tukevaa työtä. (Hämeenlinna, 2019b, s. 2)

Perälän, Halmeen ja Nykäsen sekä työryhmän (2012, ss. 55–56) mukaan lasten, nuorten ja perheiden palvelut voidaan jakaa edistäviin ja ehkäiseviin palveluihin sekä korjaaviin palveluihin. Edistävät ja ehkäisevät palvelut tarkoittavat arjen tukea ja yhteisöllistä toimintaa. Arjen tuen kirjo on laaja ja sitä määrittelee helppo saatavuus, monitoimisuus, asiakaslähtöisyys ja osallisuus, kuin myös tuen vieminen sinne missä perheet ovat, eli lähelle koteja tai perheiden koteihin. Yhteisöllisen toiminnan keskeinen toimintaympäristö sen sijaan käsittää muun muassa avoimen varhaiskasvatuksen.

Rajala (2017, ss. 1–2) painottaa, että ehkäisevälle lastensuojelulle ei löydy yksiselitteistä käsitystä sen ollessa kytkeytyneenä yleisiin sosiaalipalveluihin sekä kunnan peruspalveluihin. Ongelmien varhaisella tunnistamisella sekä niihin puuttumisella tavoitellaan muutosta lapsen kasvuolosuhteisiin sekä ehkäistään tilanteiden kärjistyminen. Sen lisäksi, että tuetaan lasta, tuetaan myös koko perhettä sekä vanhemmuutta. Vanhemmuuden haasteet vaikuttavat lapsen kehitykseen, ja saattavat aiheuttaa jopa syrjäytymistä. (Rajala, 2017, s. 13) Lisäksi selkeän eron Rajala (2017, s. 37) tekee lastensuojelun ja lasten suojelun välillä. Lastensuojelusta puhuttaessa, tarkoittaa se niitä toimia, joilla puututaan lapsen kehitystä ja kasvua uhkaaviin tekijöihin. Lapsiperheiden palvelut taas ovat lapsen suojelemista ja toimimista heidän parhaakseen.

5 Vanhemmuuden tukeminen

Lapsen syntymä on iso muutos ihmisen elämässä. Tuoreet vanhemmat ovat uusien asioiden äärellä, ja he iloitsevat uudesta perheenjäsenestä. On kuitenkin luonnollista, että muutoksen tuoma iso vastuu saattaa jopa pelottaa ja tuo eteen monenlaisia yllätyksiä sekä ristiriitaisia tunteita. Vanhemmuus on koko elämänmittainen etuoikeus, mutta myös erittäin vastuullinen tehtävä. Vanhemmaksi kasvetaankin yhdessä lapsen kanssa. Siinä missä vanhemmat kasvattavat lasta, niin myös lapsi opettaa vanhempiansa. Lapsen vanhemmiksi kasvaessa vanhemmat oppivat ymmärtämään myös omaa lapsuuttaan. Kaikki lapset tarvitsevat elämässään pysyviä ihmissuhteita ja lämpimiä vuorovaikutuksellisia kohtaamisia, jotka viestittävät lapselle, että hän on tärkeä ja hänestä välitetään. Lapselle on tärkeää olla hyväksytty ja rakastettu. Hyväksyntä ja kokemus rakastetuksi tulemisesta välittyvät lapselle vanhempien antaman hellyyden ja huolenpidon, mutta myös rajojen asettamisen tuoman turvallisuuden kautta. (MLL, 2019)

Vanhemmuuden tukeminen on ensisijaisesti lapsen ja perheen hyvinvoinnin tukemista. Käytännössä vanhemmuuden tukeminen on aikuisen ja lapsen vuorovaikutuksen vahvistamista. Vanhemmuuden tukemisessa keskeistä on myös vanhempien välisen kasvatuksellisen yhteistyön tukeminen ja vahvistaminen sekä lapsen kasvun, kehityksen ja hyvinvoinnin turvaaminen. Vanhempien välinen toimiva ja toista kunnioittava vuorovaikutus vahvistaa perheen sisäistä myönteistä ilmapiiriä, joka tukee vanhempien jaksamista lapsiperheen kiireisessä ja ajoittain haastavassakin arjessa. Vanhemmuuden tukemisella tuetaan täten koko perhettä ja perheen hyvinvointia. (THL, 2022c, ks. myös STM, n.d.-b)

Avoin varhaiskasvatustoiminta on hyvin varhaista vanhemmuuden tukemista ilman, että varsinaista tuen tarvetta on edes ilmennyt. Perälän, Halmeen ja Nykäsen sekä työryhmän (2012, ss. 56—57) mukaan arjen tuki ja yhteisöllinen toiminta tarjoavat lapselle ja perheelle luottamuksellisen yhteisön vahvistaen osallisuutta ja yhteenkuuluvuutta. Ryhmätoiminta mahdollistaa kotona oleville vanhemmille muun muassa aikuiskontakteja ja vertaistukea samassa tilanteessa olevilta vanhemmilta. Toiminta tuo vaihtelua arkeen sekä tarjoaa kannustusta ja rohkaisua lasten hoitamisessa muilta vanhemmilta ja ammattilaisilta. Vanhemmat voivat myös saada konkreettista apua ja helpotusta arkeen. Lapsille puolestaan

toiminta tarjoaa mielekästä toimintaa, sosiaalisten taitojen ja uusien asioiden harjoittelua sekä oivallisen vaihtoehdon varhaiskasvatukselle. (Perälä ym., 2012, ss. 56–57)

Lapsen hyvinvointi on kiinteästi riippuvainen vanhemmilta saadusta hoidosta ja huolenpidosta. Vanhempien on tärkeää pitää huolta myös itsestään sekä jaksamisestaan. Välillä saattaa olla vaikea luottaa omaan vanhemmuuteensa ja tekemiinsä ratkaisuihin, toisinaan voi kokea myös riittämättömydentunteita. Vanhempi voi tarvita tukea aivan arkisissa tilanteissa, mutta lisäksi erityisesti erilaisissa kriisitilanteissa. Rohkaisua voi myös kaivata toisilta ihmisiltä, joko ammattilaisilta tai toisilta vanhemmilta, jotka ovat samanlaisessa elämäntilanteessa. (Vilén ym., 2007, s. 86) Vanhemmuus ja arki lapsiperheessä tuovat mukanaan erilaisia haasteita, joilla on vaikutusta perheiden hyvinvointiin. Vanhemmat saattavat tasapainoilla esimerkiksi taloudellisten tai henkisten ongelmien kanssa. Myös yksinäisyys voi kuormittaa voimavaroja pikkulapsiperheissä, jos tukiverkostot ovat esimerkiksi puutteelliset. (Koskela & Pusa, 2014, ss. 5–7)

Vanhemmuutta voidaan arvioida muun muassa erilaisilla menetelmillä, kuten esimerkiksi verkostokartan tai vanhemmuuden roolikartan avulla. Menetelmien käyttö osaltaan tukee myös vanhemmuutta. Vanhemmuuden roolikartta on erityisesti kehitetty jäsentämään ja selkeyttämään vanhemmuutta, koska vanhemmuus koostuu monista osa-alueista, kuten esimerkiksi arkisesta osaamisesta. Vanhemmat voivat kehittää vanhemmuuttaan ja pysähtyä miettimään mistä heidän oma henkilökohtainen osaamisensa koostuu. Vanhemmuus sisältää erilaisia rooleja, jotka kehittyvät vuorovaikutuksellisessa suhteessa lapsen kanssa. Vanhemmuuden roolikartta toimii työvälteenä perheen ja ammattilaisen välillä ja on apuna vuorovaikutuksessa. Roolikartassa painottuu voimavarakeskeisyys ja vanhemman kunnioittaminen. Roolikartan avulla ammattilainen voi huomata muutostarpeita perheen vanhemmuudessa, ja kartan avulla muutosprosessin hahmottaminen sekä käynnistäminen on helpompaa. Roolikarttaa voidaan hyödyntää sosiaali- ja terveyspalveluissa sekä ehkäisevissä, kuntouttavissa ja korjaavissa palveluissa, kuten esimerkiksi varhaiskasvatuspalveluissa. (Vilén ym., 2006, ss. 118–120)

6 Vanhemmuuden vertaistuki

Vanhemmuuden vertaistuki näyttäytyy olennaisena osana ehkäisevää lastensuojelua. Tässä luvussa tarkastellaan vertaistuen käsitettä vanhempia kannattelevana elementtinä. Vertaistuesta puhuttaessa, ymmärretään sen olevan kokemusten jakamista samassa elämäntilanteessa olevan tai saman kokeneen kanssa. Vertaistuki perustuu kokemustietoon, jossa keskeisimmiksi tekijöiksi nousevat kertominen sekä kuunteleminen. Tämä vastavuoroinen yhteisten kokemusten jakaminen luo ymmärretyksi sekä kuulluksi tulemisen tunteen. Vertaistuki auttaa saamaan tietoa ja tukea, mutta se antaa myös toivoa tulevaan sekä ymmärrystä omaan tilanteeseensa. Kohtaamiset vertaisten kanssa ovat merkityksellisiä molemmille osapuolille, niin saajille kuin antajillekin. (Terveyskylä, 2020)

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos (THL, 2022d) täsmentää vertaistuen olevan lisäksi sosiaalista tukea, jossa korostuu uusien näkökulmien löytäminen omaan elämäntilanteeseen. Vertaistuki tuo myös tunteen, että ei ole yksin haastavassa tilanteessa. Kehitysvammaisten Tukiliitto ry. (n.d.) selventää, että vanhempien vertaistuki tarjoaa keskustelujen avulla keinoja arjessa jaksamiseen sekä rohkaisee. Vertaistukiryhmässä ei tarkoituksena ole etsiä ongelmille tai haastaville tilanteille ratkaisuja, vaan enemmänkin kohtaamisissa puretaan tunteita ja siten opitaan hyväksymään tilanteet sellaisina kuin ne ovat. Kun ilmapiiri on luottavainen vertaisryhmässä, auttaa se läpikäymään vaikeitakin tunteita, kuten häpeää ja riittämättömyyden tunteita. Vertaistukea voi saada eri tavoin, kuten kahdenkeskisissä keskusteluissa, ryhmissä tai esimerkiksi puhelimitse. Vertaistukea on mahdollista saada nykyään myös esimerkiksi internetin keskustelupalstoilta. (Muistiliitto, n.d.)

7 Aiemmat tutkimukset

Tässä luvussa esitellään tutkimuksen aiheeseen liittyviä aiempia tutkimuksia. Tutkimuksen tukena käytettiin aiempina tutkimuksina erityisesti kolmea pro gradu -tutkielmaa, joiden avulla saatiin monipuolinen näkemys avoimen varhaiskasvatuksen merkityksestä osana ehkäisevää lastensuojelutyötä. Aiempien tutkimusten valintaa perustellaan tarkemmin esittelyiden yhteydessä.

Koskela ja Pusa (2014, s. 5) selvittivät pro gradu -tutkielmassaan ”Kuin toinen olohuone tai leikkihuone meille. Rovaniemen avoin päiväkotiperheiden tukena” kyselyn avulla asiakasperheiltä mitä avoin varhaiskasvatus merkitsee käyttäjilleen. Koskelan ja Pusan tutkimus valikoitui teoriaperustaan aiemmaksi tutkimukseksi, koska se liittyy vahvasti ehkäisevään lastensuojeluun avoimen varhaiskasvatuksen toimintaympäristössä. Tutkimus avaa ehkäisevän lastensuojelun sisältöä konkreettisesti ja asiakaslähtöisesti tuoden esille, miten se näyttäytyy avoimessa varhaiskasvatuksessa tukien koko perheen hyvinvointia. Koskelan ja Pusan (2014, s. 66) tutkimus osoitti, että avoin varhaiskasvatus on nimenomaan ehkäisevää työtä, jota tehdään perheiden parissa. Ilman avoimen varhaiskasvatuksen toimintaa kokisivat vanhemmat arjen raskaampana vertaistuen ja sosiaalisten suhteiden vähentyessä. Sosiaaliin suhteisiin tässä tutkimuksessa luokiteltiin myös ammatillinen tuki, jota vanhemmat saivat avoimen varhaiskasvatuksen henkilökunnalta. Tutkimuksen avulla ilmeni myös, että vaikka avoin varhaiskasvatus on suunnattu lapsille, korostuu sen yhteydessä myös vanhempien tukeminen heidän kasvatustyössään lasten hyvinvoinnin hyväksi. Myös lasten vertaissuhteiden merkityksen avoimessa varhaiskasvatuksessa ehkäisevän lastensuojelun näkökulmasta toi tutkimus esille. Tutkimus osoitti, että vanhemmat kokevat avoimen varhaiskasvatustoiminnan kaiken kaikkiaan erittäin merkittäväksi arjessaan.

Fjällströmin (2018) pro gradu -tutkielma ”Semmonen kevyempi vaihtoehto”

Diskurssianalyttinen tutkimus muun varhaiskasvatuksen merkityksestä kuntien varhaiskasvatuspalveluna toi esiin lapsiperheille nähtyjä hyötyjä heidän osallistuessaan muuhun varhaiskasvatukseen. Tutkimus toteutettiin haastatteluin varhaiskasvatuksen asiantuntijoille, ja haastatteluiden aineistosta erottui kolme limittäin olevaa diskurssia: valinnanvapausdiskurssi, resurssidiskurssi ja huolenpidodiskurssi. Vaikka tutkimus käsittelee laajemmin kuin pelkästään avoimen varhaiskasvatuksen merkityksellisyyttä perheille, on Fjällströmin tutkimuksen huolenpidodiskurssilla vahvoja yhtymäkohtia oman tutkimuksemme kanssa. Fjällströmin (2018, ss. 36–42) tutkimuksen perusteella muu varhaiskasvatus toimi kohtaamispaikkana lapsiperheille, joka mahdollisti sosiaalisten suhteiden solmimisen ja vanhemmuuden tukemisen. Samalla muu varhaiskasvatus nähtiin matalan kynnyksen ehkäisevänä palveluna, joka tarjosi käyttäjilleen vertaistukea. Ammatillaisen tuki nousi esiin myös Fjällströmin tutkimuksessa. Henkilökunta nähtiin perheitä eteenpäin ohjaavana tahona, jos lapsiperheiden arjessa ilmeni haasteita. Tutkimus

osoitti, että muun varhaiskasvatuksen järjestämistä perusteltiin palvelun tarpeellisuudella käyttäjilleen niin ehkäisevän näkökulman puolesta kuin myös lapsiperheiden yhteisöllisyyden katsantokannalta.

Rajala (2017) on tutkinut pro gradu -tutkielmassaan ”Ehkäisevä lastensuojelu työ lainsäädännössä sekä käytännössä. Tapaustutkimus Hämeenlinnan kaupungin palveluissa” ehkäisevää lastensuojelua lainopillisesta näkökulmasta. Rajala toi tutkimukseen kokemusperäistä tietoa haastatteleamalla lapsiperheiden palveluissa työskenteleviä henkilöitä. Tutkimuksen pääpaino oli selvittää mitä ehkäisevällä lastensuojelulla ylipäätään tarkoitetaan sekä milloin lapsi katsotaan olevan ehkäisevän lastensuojelun piirissä. Kehittämistyö liittyy vahvasti ehkäisevään lastensuojeluun Rajalan tutkimuksessa. Tämä tutkielma valikoitui osaksi opinnäytetyömme teoriaperustaa, koska tarkoituksena oli oman tutkimuksemme avulla selvittää, miten ehkäisevä lastensuojelu näyttäytyy Nipsulan avoimessa varhaiskasvatusympäristössä huoltajien näkökulmasta. Lisäksi selvitimme miten ehkäisevää lastensuojelupalvelua voisi kehittää vastaamaan entistä enemmän Nipsulan asiakasperheiden tarpeita. Rajalan (2017, ss. 48–52) tutkimus osoitti, että ehkäisevä lastensuojelu on työtä, jota tehdään lapsiperheille suunnatuissa palveluissa. Tämä tukee Rajalan mukaan ajatusta siitä, että ehkäisevä lastensuojelu ei kuulu ainoastaan lastensuojelulle. Tutkimuksen tuloksista ilmeni, että ehkäisevään lastensuojelutyöhön liittyy olennaisesti huolen herääminen ja varhainen puuttuminen, joiden tavoitteena on tukea lasta arjessa niin, että varsinaista lastensuojelun tarvetta ei edes syntyisi. Rajala (2017, s. 63) korostaa, että perheille tarjottava tuki vaihtelee tilanteesta riippuen. Tuki voi olla kevyempää, kuten esimerkiksi keskustelua. Tuki voi myös tarkoittaa vahvempaa panostusta, kuten kotikäyntejä. Tuen moninaisista muodoista ei selkeää rajausta voi Rajalan tutkimuksen mukaan tehdä, jolloin myöskään ei voida määrittää sitä, milloin lapsi voidaan katsoa kuuluvan tai siirtyvän ehkäisevän lastensuojelun piiriin. Rajalan (2017, s. 76) tutkimus osoittaa myös, että ehkäisevää lastensuojelua voidaan ja sitä tulisi kehittää lisäämällä monialaista yhteistyötä sekä tiedonkulkua.

8 Tutkimustehtävä, tutkimuskysymykset ja tutkimuksen toteutus

Tässä luvussa tarkastellaan tarkemmin tutkimustehtävää sekä sen lähtökohtia. Aluksi selvennetään valintojamme sekä pysähdytään tarkastelemaan ratkaisujamme perusteluineen. Lisäksi esitellään tutkimustehtävän taustoja sekä muodostuneet tutkimuskysymykset. Alaluvuissa paneudutaan tarkemmin tutkimuksen kulkuun ja toteutukseen. Lopuksi pohditaan vielä tutkimuksen eettisyyttä kokonaisvaltaisesti läpi opinnäytetyöprosessin aina suunnittelusta raportointiin asti.

Ehkäisevä lastensuojelun kenttä on laaja, ja sitä toteutetaan pääsääntöisesti lapsille, nuorille ja perheille suunnatuissa peruspalveluissa (THL, 2022b). Ehkäisevään lastensuojeluun usein liitetään huolen herääminen ja puheeksi ottaminen sekä lapsen ja perheen tuki niin yleisellä kuin erityisellä tasolla. Ehkäisevä lastensuojelutyö voi olla myös varhaisemmassa vaiheessa annettavaa tukea, kuten esimerkiksi keskustelua niin vertaisryhmässä kuin ammattilaisen kanssa, jolloin ehkäisevä lastensuojelu on enemmänkin arjen hyvinvoinnin tukemista ja edistämistä. (Rajala, 2017, s. 63; ks. myös Perälä ym., 2012, ss. 56—57) Tutkittaessa ehkäisevän lastensuojelun toteutumista Nipsulan avoimessa varhaiskasvatuksessa keskityttiin tarkastelemaan sitä juuri perheiden hyvinvoinnin tukemisena heidän arjessaan ennen kuin huoli on edes herännyt. Tutkimukseen liittyi myös kehittämisen näkökulma, jotta tutkimuksesta olisi mahdollisimman paljon hyötyä Nipsulan avoimen varhaiskasvatuksen toiminnalle sekä sen suunnittelulle ja toteutukselle.

Tutkimuskysymyksiksi muodostuivat seuraavat kysymykset:

1. Miten Nipsulan avoin varhaiskasvatus tukee ja edistää perheiden hyvinvointia?
2. Miten Nipsulan avoimen varhaiskasvatuksen toimintaa voisi kehittää entistä enemmän perheiden hyvinvointia tukevaksi ja edistäväksi?

8.1 Laadullinen tutkimus

Tutkimus toteutettiin pääosin laadullisella eli kvalitatiivisella tutkimusotteella. Laadullinen tutkimusote valikoitui menetelmäksi, koska tarkoituksena oli selvittää Nipsulan avoimen varhaiskasvatuksen asiakasperheiden todellisia kokemuksia ja näkemyksiä.

Taustatietokysymykset olivat strukturoituja monivalintakysymyksiä ja niiden analysointi mukaili omalta osaltaan määrällistä, eli kvantitatiivista tutkimusotetta. Laadullinen ja määrällinen tutkimus täydentävät toisiaan menetelminä, ja näiden kahden menetelmän yhdistäminen kyselytutkimuksessa auttaa saamaan laajoja ja syvällisiä tuloksia. Määrällisen tutkimuksen tarkoituksena on kerätä faktatietoa lukujen muodossa. (SurveyMonkey, n.d.) Vilka (n.d.) esittää, että määrällisen tutkimuksen pääpiirre on sen objektiivisuus, koska tulokset ovat tutkijoista riippumattomia. Eskola ja Suoranta (2014, ss. 18–19) puolestaan kuvailevat laadullisen tutkimuksen ominaisuutena sen sijaan olevan tutkimuksen toteuttaminen pienelle joukolle, jota ei ohjaa otannan määrä, vaan laatu. Tärkeäksi elementiksi nousee vahva teoriaperusta, joka ohjaa aineistonhankintaa. Laadullinen tutkimus etenee ilman ennakko-oletuksia, mikä tarkoittaa, että tutkimusta lähestytään aineistolähtöisesti. Aineistosta voi nousta esiin myös uusia odottamattomia näkökulmia ja seikkoja.

Eskola ja Suoranta (2014, ss. 61–63) selventävät tutkimuksen kattavuuden tarkoittavan aineiston koon, analyysin ja tulkinnan onnistunutta kokonaisuutta. Laadullinen tutkimus toteutetaan tarkoituksenmukaisena poimintana pienelle joukolle, jolloin tarkoituksena ei ole tehdä yleistyksiä, vaan enemmänkin tarkoituksena on ymmärtää tiettyä ilmiötä.

Tutkimuksesta saatu aineisto tukee ymmärryksen rakentumista ja ilmiöiden esiin tuomista. Kun aineisto ei tuota enää uutta tietoa, on saavutettu aineiston kylläisyys, eli saturaatio, jolloin aineistoa on riittävästi kestävien tulkintojen tekemiseen.

8.2 Aineistonhankinta

Aineistonhankinta toteutettiin kyselynä (Liite 3) hyödyntäen sähköistä Webropol-kyselytyökalua toukokuussa 2021. Kohderyhmä koostui Nipsulan avoimen varhaiskasvatuksen asiakasperheistä, joita kyselytutkimuksen hetkellä oli kahdeksan. Kyselylinkin jakoi WhatsAppin välityksellä Nipsulan palvelukoordinaattori kaikille Nipsulan

avoimen varhaiskasvatuksen asiakasperheille. Vastausaikaa asiakasperheillä oli alun perin hieman yli kaksi viikkoa. Vastausaikaa kuitenkin jatkettiin Nipsulan palvelukoordinaattorin ja meidän tutkijoiden yhteispäätöksellä vielä niin, että kysely oli avoinna yhteensä kolme viikkoa. Näin kaikki halukkaat vastaajat ehtivät osallistumaan kyselyyn.

Tutkimuskysymysten ollessa miten Nipsulan avoin varhaiskasvatus tukee ja edistää asiakasperheiden hyvinvointia sekä miten Nipsulan avoimen varhaiskasvatuksen toimintaa voisi kehittää entistä enemmän perheiden hyvinvointia tukevaksi ja edistäväksi oli tarkoituksenmukaista selvittää vastauksia perheiden näkökulmasta huoltajien vastaamana. Perheen aikuinen kyselyyn vastaamalla toi myös lapsen näkökulmaa esille ollessaan paras asiantuntija lapsensa asioissa. Alun perin ajatuksena oli toteuttaa aineistonhankinta kirjoitelmien avulla, mutta päädyimme kyselyyn sen käytännöllisyyden ja sopivuuden vuoksi. Kirjoitelmat menetelmänä olisivat kiinnostaneet meitä tutkijoina varsin paljon, ja ne olisivat tuottaneet tutkimukseen mahdollisesti syvällisempää ja kattavampaa tietoa kuin kysely. Toisaalta taas kirjoitelmat olisivat saattaneet aiheuttaa katoa vastaajajoukossa, joka muutenkin oli varsin pieni. Kohderyhmä koostui lapsiperheistä, ja omasta kokemuksesta tiedämme elämän lapsiperheessä olevan välillä varsin hektistä. Kirjoitelman haasteena lapsiperheille olisi saattanut olla työläämpi sekä aikaa vievämpi vastaaminen, kun vastaajien olisi itse pitänyt tuottaa tarinallista tekstiä. Vaikka olisimme johdatelleet vastauksia apukysymyksillä, olisi kirjoitelma saattanut olla ohjeistukseltaan ja ulkoasultaan epätarkempi kuin selkeästi ja johdonmukaisesti täsmäkysymyksin laadittu kysely. Kirjoitelmat rajautuivat näiden perusteluiden valossa nopeasti pois huomioidessamme kohderyhmän mahdollisuudet vastaamiselle.

Luodon (2009) mukaan etukäteen huolellisesti suunniteltu kyselylomake vaikuttaa vastausten luotettavuuteen. Kyselyn kysymykset laadittiin kohderyhmää ajatellen käyttämättä ammattisanoja, sen sijaan kysymyksissä käytettiin tuttuja ja selkeitä ilmauksia. Kyselylomake testattiin pienellä testiryhmällä ennen kohderyhmälle lähettämistä. Testiryhmän palautteen avulla tehtiin pieniä tarvittavia korjauksia kyselylomakkeeseen sekä saatiin tärkeää tietoa esimerkiksi ajasta, joka kyselyn täyttämiseen kului. Näillä toimenpiteillä varmistettiin mahdollisimman suuri vastausprosentti. Kysely antoi asiakasperheille mahdollisuuden myös vaikuttaa Nipsulan avoimen varhaiskasvatuksen toiminnan kehittämiseen, minkä vuoksi toivoimme mahdollisimman paljon vastauksia

tukemaan tutkimuksen luotettavuutta. Kyselylomakkeeseen laadittiin niin monivalinta- kuin myös avoimia kysymyksiä. Monivalintakysymysten avulla selvitettiin vastaajien taustatietoja perhemuodosta, lasten lukumäärästä ja siitä, kuinka kauan perhe on ollut Nipsulan avoimen varhaiskasvatuksen asiakkaana. Taustatietoja kysymällä, oli tavoitteena saada tärkeää ja käyttökelpoista tietoa tutkimukseen. Avointen kysymysten avulla tarkoituksena oli puolestaan saada oleellista tietoa asiakasperheiden kokemuksista heidän oman kerrontansa avulla.

Kyselyn yhteyteen laadittiin selkeä ja perusteellinen saatekirje (Liite 2) kohderyhmälle. Myös kirjallinen suostumus pyydettiin tutkimukseen osallistujilta. Saatekirjeessä kuvailtiin tarkkaan mihin kerättyä aineistoa tullaan käyttämään sekä selvitettiin tutkimuksen tulosten mahdollinen jatkokäyttö. Tarkalla selvityksellä kyselyn tarkoituksesta sekä hyödynnettävyydestä motivoitiin asiakasperheitä vastaamaan ja samalla vaikuttamaan Nipsulan avoimen varhaiskasvatuksen toimintaan. Kaikki vastaukset käsiteltiin nimettömästi huolehtien vastaajien anonymiteetistä. Koska kohderyhmä oli pieni, pidettiin tarkasti huolta siitä, että kukaan vastaaja ei ole tunnistettavista vastausten perusteella. (Arene, 2020, s. 7)

Kysely jaettiin Nipsulan avoimen varhaiskasvatuksen asiakasperheille touko- kesäkuun vaihteessa vuonna 2021, jotta tavoitimme kevätkaudella Nipsulan toiminnassa mukana olleet asiakasperheet. Uuden toimintakauden alkaessa syksyllä 2021 asiakaskunta oli osittain vaihtumassa, jolloin uusien vasta mukaan tulleiden asiakasperheiden kokemukset eivät välttämättä vielä olisi tuottaneet kattavaa aineistoa tutkimuskysymyksiin. Tavoitteena oli saada vastauksia mahdollisimman pitkään Nipsulan avoimen varhaiskasvatuksen toiminnassa mukana olleilta asiakasperheiltä, joilla uskoimme olevan enemmän kokemusta Nipsulan toiminnasta sekä näkemyksiä kehittämistarpeista.

8.3 Aineiston analysointi

Kyselystä saadun aineiston analyysimenetelmänä käytettiin teemoittelua. Teemoittelun avulla etsittiin keskeisiä aiheita sekä yhdistäviä tekijöitä tekstistä aineistolähtöisesti. Aineisto luettiin useaan kertaan läpi huolellisesti paneutumalla tekstin sisältöön. Aineiston tekstiä järjesteltiin, jäsenneltiin ja vertailtiin, jotta saatiin siitä selkeämpi kokonaisuus. Jäsentelyssä

huomioitiin myös, miten aineisto vastasi tutkimuskysymyksiin ja erityisesti keskityttiin tarkastelemaan usein tekstissä toistuvia teemoja peilaten niitä teoriaperustaan. Kyselystä saatuun aineistoon suhtauduttiin avoimesti antamalla tilaa myös uusille teemoille, joita aineistoista nousi. (Saaranen-Kauppinen & Puusniekka, 2006a; ks. myös Saaranen-Kauppinen & Puusniekka, 2006b)

Teemoittelu aloitettiin jäsentämällä kyselyn avointen kysymysten aiheet yläteemoiksi, jonka jälkeen aineistosta esiin nousseet aiheet jaettiin vielä alateemoihin alla olevan taulukon 1 mukaisesti. Yläteemoja muodostui yhteensä kuusi yhdistettäessä kaksi viimeistä kyselyn kysymystä yhdeksi yhteiseksi teemaksi. Yläteemat nimettiin seuraavasti: perheen hyvinvoinnin edistäminen, kasvatuksellinen tuki, vanhemmuuden vertaistuki, vanhemmuuden tuki lapsiperheen arjen haasteissa, muu saatu tuki Nipsulasta ja kehittämisehdotukset. Alateemat puolestaan nimettiin aineistosta esiin nousseiden keskeisten aiheiden perusteella: säännöllinen viikkorytmi, lasten vertaissuhteet, henkinen hyvinvointi, vertaistuki, kasvatukselliset vinkit, Niina, ystävyysuhteet, ohjattu toiminta, opiskelijat, Nipsula tukisi enemmän hyvinvointia sekä kehittämisideat. Ohjattu toiminta ja lasten vertaissuhteet olivat teemoja, joka nousivat uusina aiheina aineistosta, ja jotka osoittautuivat tärkeiksi tekijöiksi kaikkien vastaajien vastauksista. Ohjattu toiminta ja lasten vertaissuhteet huomioitiin vahvoina aiheina muiden teemojen joukossa aineistoa analysoitaessa. Alateemoja muodostui yhteensä yksitoista, ja ne luokiteltiin värikoodein helpottamaan yhtäläisyyksien etsintää aineistosta. Alateemoista vertaistuki, henkinen hyvinvointi ja ystävyysuhteet esiintyivät aineistossa kahden tai useamman yläteeman alapuolella. Teemojen yhteen kietoutuneisuus oli havaittavissa selvästi vastauksista samojen teemojen toistuessa eri kysymysten kohdilla. Alateemoja ei siten ollut tarpeen rajata tarkasti vain yhden yläteeman alle, vaan päädyttiin toistamaan usein toistuvat alateemat aineiston mukaisesti. Kunkin alateeman alle kokosimme aineistosta lauseet, jotka liittyvät kyseessä olevaan teemaan. Tässä raportissa tutkimustulosten esittelyn yhteydessä käytetään aineistosta esiin nousseita suoria sitaatteja, jotka lisäävät osaltaan tutkimuksen luotettavuutta sekä läpinäkyvyyttä. (Saaranen-Kauppinen & Puusniekka, 2006a)

Taulukko 1. Yläteemat ja alateemojen värikoodaus.

Yläteema	Alateema
Perheen hyvinvoinnin edistäminen	Säännöllinen viikkorytmi Lasten vertaissuhteet Henkinen hyvinvointi Vertaistuki
Kasvatuksellinen tuki	Kasvatukselliset vinkit Niina
Vanhemmuuden vertaistuki	Vertaistuki Ystävyyssuhteet
Vanhemmuuden tuki lapsiperheiden arjen haasteissa	Ohjattu toiminta Opiskelijat Vertaistuki
Muu saatu tuki Nipsulasta	Henkinen hyvinvointi Ystävyyssuhteet Ohjattu toiminta
Kehittämisehdotukset	Nipsula tukisi enemmän hyvinvointia Kehittämisideat

8.4 Tutkimuksen luotettavuus ja eettisyys

Tässä aluvussa pohditaan toteutetun tutkimuksen eettisyyttä. Lisäksi kuvataan, kuinka eettiset näkökulmat on otettu huomioon tutkimusprosessin eri vaiheissa.

Eettisesti toteutettu tutkimus noudattaa hyvää tieteellistä käytäntöä. Hyvä tieteellinen käytäntö sisältää tutkijoiden huolellisuuden, rehellisyyden ja tarkkuuden tutkimuksen jokaisessa vaiheessa. (Tutkimuseettinen neuvottelukunta, 2012, s. 6) Tutkijoiden tulee noudattaa ihmiseen kohdistuvassa tutkimuksessa eettisiä periaatteita. (Tutkimuseettinen neuvottelukunta, 2019, s. 6) Eskola ja Suoranta (2014, ss. 56–57) korostavat, että tutkimuksessa tulee kunnioittaa tutkittavien ihmisarvoa ja itsemääräämisoikeutta. Tutkittavia ei loukata tai heille ei aiheuteta vahinkoa. Läpi tutkimuksen tietoja tulee käsitellä luottamuksellisesti, jotta tutkittavien anonymiteetti säilyy. Hyvään tieteelliseen käytäntöön kuuluu, että ihmisiin kohdistuvassa tutkimuksessa tehdään myös eettistä ennakoarviointia, jotta varmistutaan, ettei tutkimus tule aiheuttamaan tutkittaville haittaa. (Tutkimuseettinen

neuvottelukunta, 2019, s. 14). Tutkimukseen osallistuminen perustuu osallistujien vapaaehtoisuuteen. Tutkimukseen osallistujalla on myös mahdollista perua tai keskeyttää osallistumisensa missä tahansa tutkimuksen vaiheessa, jolloin siihen asti kerätty tieto jää osaksi tutkimusaineistoa. (Tutkimuseettinen neuvottelukunta, 2019, s. 8)

Opinnäytetyön aihetta valitessa kiinnitettiin huomiota aiheen merkityksellisyyteen sekä ajankohtaisuuteen (Hirsijärvi, Remes & Sajavaara, 2004, s. 26). Opinnäytetyöprosessin aikana toimittiin hyvien toimintaperiaatteiden mukaisesti. Valinnat olivat eettisesti kestäviä, huolellisesti suunniteltuja sekä tarkkaan harkittuja koko tutkimusprosessin ajan. Tutkimuslupaa haettiin hyvissä ajoin ja tutkimusaineistoa sekä tuloksia käsiteltiin erittäin tarkasti huolehtien niiden asiallisesta säilytyksestä. (Tutkimuseettinen neuvottelukunta, 2019, s. 8) Lisäksi laadittiin aineistonhallintasuunnitelma (Liite 1). Koko opinnäytetyöprosessin ajan käytiin avointa keskustelua sekä arvioitiin omaa toimintaa sekä valintoja kriittisesti. Valinnat perusteltiin huolellisesti työskentelyn eri vaiheissa ja perusteluja tuodaan näkyväksi myös tässä opinnäytetyöraportissa. Tutkimuksen luotettavuus huomioitiin dokumentoimalla tutkimuksen jokainen vaihe tietoiheen perusteellisesti, jotta tieto on jäljitettävissä sekä tutkimus mahdollista toistaa tarvittaessa.

9 Tutkimustulokset

Tässä luvussa esitellään kyselyllä (Liite 3) kerätyn aineiston tulokset. Tutkimustulokset on jaettu useaan eri teemaan kyselyn kysymysten mukaisesti samassa järjestyksessä kyselyn kanssa ja niitä tarkastellaan johdonmukaisesti edeten. Vastauksia kyselyyn saatiin kattavasti, 85 % Nipsulan avoimen varhaiskasvatuksen asiakasperheistä vastattua kyselyyn. Tämä tarkoittaa, että Nipsulan kyselyn toteuttamisen aikaisista kahdeksasta asiakasperheestä kyselyyn vastasi kuusi perhettä. Korkea vastausprosentti tukee tutkimuksen luotettavuutta, ja vastaajat edustivat kohderyhmää hyvin. Vastausten perusteella ei voi kuitenkaan tehdä laajoja yleistyksiä, mutta Nipsulan avoimelle varhaiskasvatukselle tulokset tuottivat tärkeää ja käyttökelpoista tietoa sekä perustelevat Nipsulan olemassaolon tarpeellisuutta asiakasperheiden näkökulmasta. Tutkimuksen tulokset vastasivat asetettuihin tutkimuskysymyksiin, tehden näkyväksi perheiden omia kokemuksia siitä, miten Nipsulan avoin varhaiskasvatus tukee heidän hyvinvointiaan. Lisäksi tutkimuksen avulla saatiin

perheiden käytännönläheisiä ajatuksia ja ideoita siitä, miten Nipsulan avoin varhaiskasvatus voisi tukea entistä enemmän perheiden hyvinvointia.

Ensin esitellään lyhyesti kolmesta taustatietokysymyksestä saatuja vastauksia, jotka johdattelevat tutkimuksen teemoihin. Tulosten pääpaino on avointen kysymysten vastauksissa, joiden tarkasteluun kiinnitettiin erityistä huomiota. Avointen kysymysten avulla saadut vastaukset tuovat tutkimukseen kaivatun syvällisiä merkityksiä käsittelevän aineiston, jossa ennalta-asetetut sekä uudet esiin nousseet teemat ovat keskiössä. Avoimilla kysymyksillä selvitettiin vastaajien kokemuksia siitä, miten Nipsulan avoin varhaiskasvatus tukee perheiden hyvinvointia ja miten Nipsulan toiminta voisi tukea perheiden hyvinvointia vielä entisestään. Vastausten perusteella tutkimustulosten tarkastelu rajataan aineistosta esiin nousseisiin tutkimukselle merkityksellisiin teemoihin.

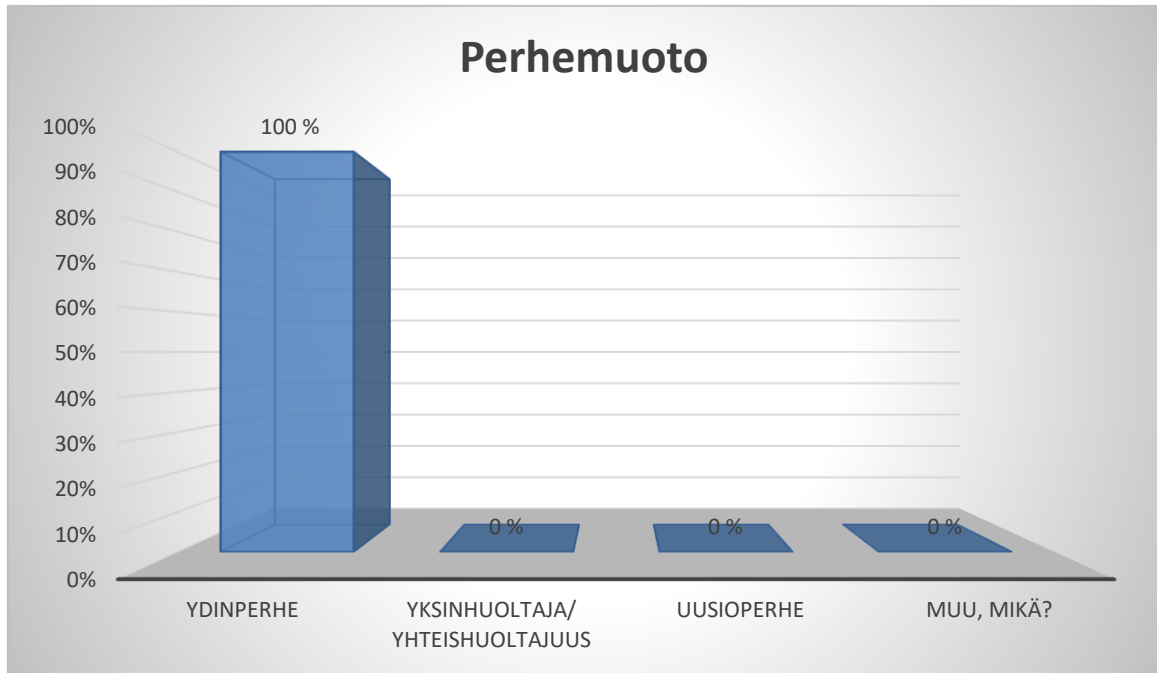
9.1 Taustatiedot

Kolme ensimmäistä kyselyn kysymystä käsittelivät asiakasperheiden taustatietoja, joista uskottiin olevan hyötyä tutkimustuloksia analysoitaessa ja kokonaiskuvaa muodostaessa. Tutkijoina meitä kiinnosti kysyä asiakasperheiden perhemuotoa, lapsilukumäärää ja sitä, kuinka kauan perhe on ollut Nipsulan asiakkaana. Taustatiedot eivät odotuksista huolimatta tuoneet tutkimukselle merkittävää lisätietoa, mutta tulokset tukevat suuntaa, joka nyky-yhteiskunnassa vallitsee syntyvyyden selkeästi ollen laskussa. (Väestöliitto, 2021)

Monivalintakysymyksistä saatuja vastauksia käsiteltiin määrällisellä, eli kvantitatiivisella tutkimusotteella. Tulokset havainnollistetaan kuvien avulla pylväsdiagrammien muodossa.

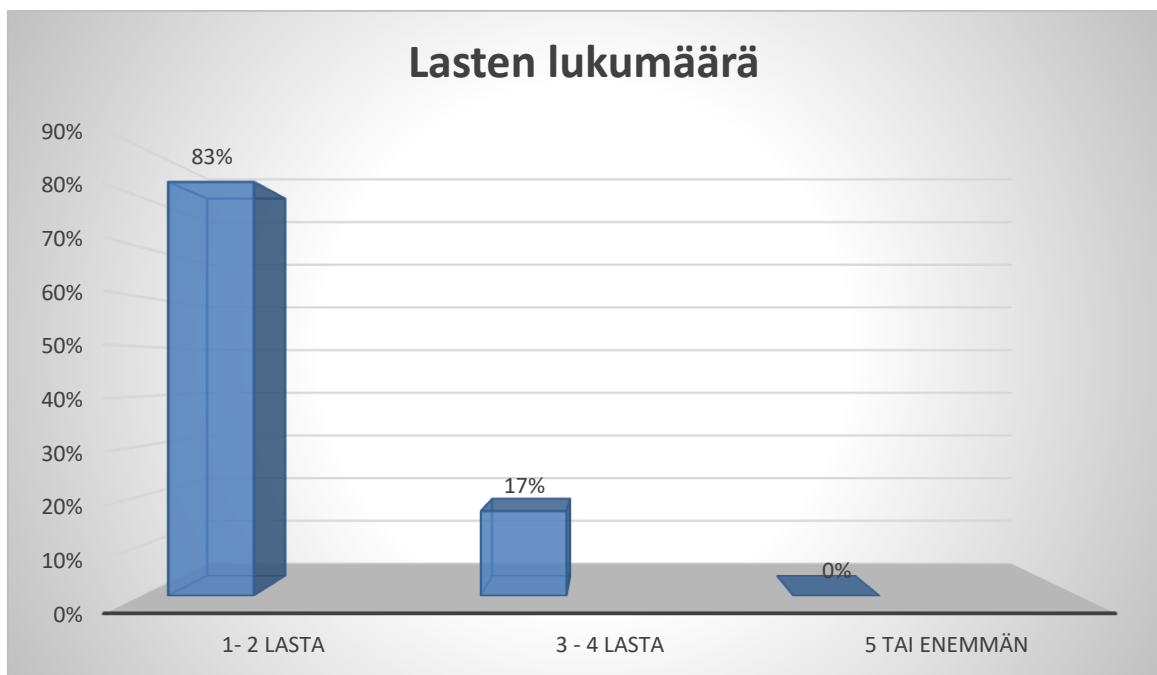
Alla olevasta kuvasta 1 ilmenee, että kyselyn ensimmäinen kysymys koski kohderyhmän perhemuotoa. Kaikki kuusi vastaajaa (100 %) vastasivat perhemuotonsa olevan ydinperhe. Vastanneiden joukossa ei siten ollut yksinhuoltajia, uusioperheitä tai muuta perhemuotoa edustavia perheitä kyselyn toteuttamisen aikaan.

Kuva 1. Nipsulassa käyvien asiakasperheiden perhemuoto.

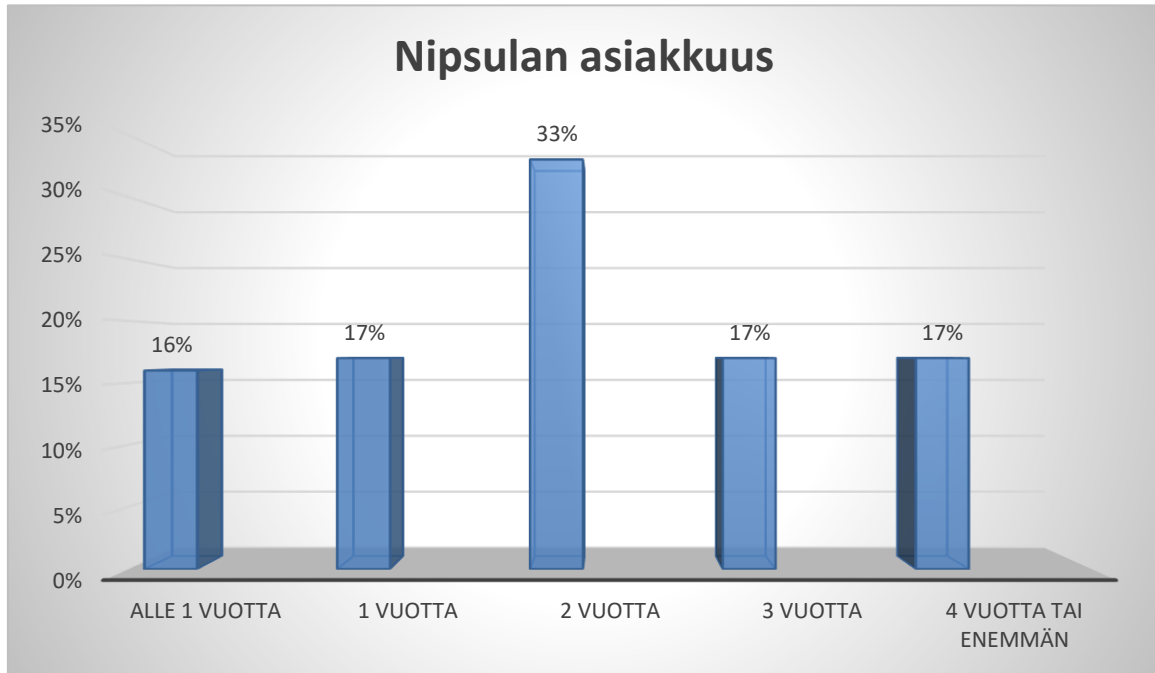
Toinen kysymys käsitteli lasten lukumäärää perheessä (kuva 2). Suurimmalla osalla vastaajista (83 %) oli yhdestä kahteen lasta ja yhdellä vastaajalla (17 %) oli kolme tai neljä lasta. Viittä tai yli viittä lasta ei ollut yhdelläkään vastaajalla.

Kuva 2. Nipsulan asiakasperheiden lasten lukumäärä.

Viimeinen taustatietokysymys liittyi Nipsulan avoimen varhaiskasvatuksen asiakkuuteen. Kuten alla oleva kuva 3 osoittaa, olivat vastaajat olleet Nipsulan asiakkaina tasaisesti alle vuodesta yli neljään vuoteen. Kaksi vastaajaa (33 %) oli ollut Nipsulan asiakkaana kaksi vuotta.

Kuva 3. Nipsulan asiakkuuden kesto.

9.2 Perheen hyvinvoinnin edistäminen

Kyselyn neljäs kysymys johdatti vastaajat suoraan kyselyn ydinaiheeseen, miten Nipsulan avoin varhaiskasvatus tukee perheiden hyvinvointia. Vastaajat pääsivät avoimen kysymyksen myötä kuvailemaan omia kokemuksiaan siitä, miten Nipsulan avoin varhaiskasvatustoiminta edistää juuri heidän perheensä hyvinvointia. Vastauksista ilmeni, että kaikki perheet kokivat saavansa Nipsulasta vanhemmuuden vertaistukea. Myös vanhemmuuteen liittyvät kielteiset tunteet tulivat esiin osassa vastauksista, ja Nipsulan koettiin vähentävän näitä vanhempien negatiivisia tunteita. Muuan vastaajista koki Nipsulan helpottavan riittämättömydentunteita, kun taas toinen vastasi Nipsulan tarjoavan äidille ja isälle pienen hengähdystauon. Nipsula tuki myös säännöllistä viikkorytmiä muutaman vastaajan mielestä ja toi osalle vastaajista vaihtelua arkeen.

Edistää kyllä henkistä hyvinvointia.

Tervetullut tauko perusarkeen.

Vähentää omia riittämättömyyden tunteita, kun välillä lapset saavat myös toisen ohjaamaa mielekästä tekemistä, kuten jumpparatoja ja taiteiluja.

Nipsula rytmittää viikkoa ja antaa vaihtelua arkeen.

Suurin osa vastaajista toi lisäksi esille täysin uusina aiheina lasten omanikäisen seuran saamisen ja ohjattuun toimintaan osallistumisen. Vastaajat kokivat, että lapset olivat Nipsulan avoimessa varhaiskasvatuksessa päässeet vertaisryhmässä harjoittelemaan monipuolisesti erilaisia taitoja, kuten esimerkiksi vuorovaikutustaitoja ja ohjattuun toimintaan osallistumista.

Samalla lapsi/lapset saavat ikäistään seuraa ja oppii kuin vahingossa vuorovaikutustaitoja. Lisäksi ohjattua toimintaa on saanut toivoa lapsen tahtisesti ja nämä on kuultu erinomaisesti.

- - lapsille vertaisryhmää, jonka kanssa liikkua, askarrella, leikkiä...

Lapsille Nipsula tarjoaa monipuolisen ja opettavan ympäristön.

9.3 Kasvatuksellinen tuki

Kyselyn viidennen kysymyksen vastauksissa kuvailivat vastaajat Nipsulan avoimesta varhaiskasvatuksesta saamaansa kasvatuksellista tukea. Muuan vastaaja toi ilmi esimerkiksi sitä, että on ollut hyvä päästä juttelemaan lapsen ja perheen tilanteesta. Myös vinkkejä ja tukea monet vastaajat kokevat saaneensa Nipsulasta, kuten esimerkiksi vuorovaikutustaitoihin, yhdessä tekemiseen, askarteluihin lapsen kanssa, motoristen taitojen kehittämiseen sekä juhlapäivien ja säätilojen huomioimiseen. Eräs vastaaja totesi, että kasvatuksellisen tuen saaminen on ollut melko vähäistä, mutta kokee kuitenkin tarvittaessa saaneensa myös kasvatuksellista apua.

Olemme oppineet lukuisia erilaisia toiminnallisia tapoja kehittää lapsen osaamista.

Varhaiskasvatus keskustelussa pääsi miettimään lapsen oppimisen valmiuksia. Oli kiva päästä juttelemaan hetken omasta lapsesta ja perheen tilanteesta.

Ihan puhtaasti kasvatuksellisista asioista olemme ehkä puhuneet vähemmän, mutta niihinkin olen saanut apua tarpeen mukaan.

Vastauksista ilmeni myös kyselyn aikaisen Nipsulan palvelukoordinaattori Niina Mäkisen vahva ja tärkeä tuki monelle asiakasperheelle. Niinan kuvataan olleen toiminnassa mukana monta vuotta ja vastaukset toivatkin esille tutun palvelukoordinaattorin tärkeän roolin osana Nipsulan toimintaa.

On ollut hienoa, että sama työntekijä (Niina) on ollut niin pitkään mukana. Hän on oikea nainen paikallaan :)))

Niinan kanssa on tullut jaettua vuosien aikana monet ilot ja surut. Niina on osannut suhtautua kaikenlaisiin juttuihin hienosti mukana eläen, ja kuitenkin ammatillisuuden säilyttäen. Niina on myös aina valmis auttamaan Nipsulassa käytännön tilanteissa, kuten vahtimaan lapsia äidin oman vessakäynnin ajan. Tämähän on kotiäidille silkkaa ylellisyyttä, ihan liioittelematta.

9.4 Vanhemmuuden vertaistuki

Kokemukset Nipsulasta saadusta vanhemmuuden vertaistuesta nousi esiin jo vastaajien vastauksista kyselyn ensimmäisessä avoimessa kysymyksessä, jossa tiedusteltiin sitä, miten Nipsula edistää perheiden hyvinvointia. Vertaistukea oli kokenut saavansa kaikki kyselyn vastaajat. Erityisen tärkeiksi kaikki vastaajat kuvailivat vanhempien välisiä keskusteluja esimerkiksi kokemuksia ja vinkkejä vaihtaen. Myös lapsiperheen arjen asioiden, kuten kasvuun, ruokailuun ja uniin liittyvien kokemusten jakaminen toisten vanhempien kanssa osoittautui tärkeäksi usealle vastaajista. Vastauksista ilmeni myös se, että Nipsula on edesauttanut uusien sosiaalisten suhteiden syntymistä, kun Nipsulan kautta on löytynyt osalle vanhemmista uusia ystäviä.

Aina on mukava jutella toisten vanhempien kanssa. On erittäin hienoa, että sille on matalan kynnyksen paikka ja aika.

Paljon on puhuttu vaikkapa erilaisista kasvuun kuuluvista vaiheista kuten unista ja kiukusta, hampaista ja syömisestä.

Ja sitten on tietenkin puhuttu myös meidän äitien asioista, omasta jaksamisesta ja mitä kenellekin kuuluu.

Ylipäätään aikuista keskustelu seuraa.

Uusia ystäviä ja keskusteluja.

9.5 Vanhemmuuden tuki lapsiperheiden arjen haasteissa

Lapsiperheiden arjen haasteissa saadusta vanhemmuuden tuesta kysyttäessä, nousee esiin muutaman vastaajan kertomana jaksamiseen liittyvä tuki, jota he ovat saaneet Nipsulan avoimesta varhaiskasvatuksesta. Osa vastaajista tuo esiin myös opiskelijoiden tärkeän ja moninaisen roolin ohjaajina niin lapsille kuin vanhemmillekin. Edelleen myös vertaistuen merkitystä liittyen lapsiperheiden arjen haasteisiin vastaajat korostivat vastauksissaan. Vastauksista kävi ilmi, että muiden vanhempien kohtaaminen oli tärkeää.

Uupumuksen keskellä pystyy hetkeksi jakamaan lapsen hoidollista vastuuta. Opiskelijat auttaneet lasten askarteluissa ja ohjanneet leikkejä.

Välillä opiskelijoilla on myös ollut vanhemmuuden eri puoliin liittyviä alustuksia ja tehtäviä, joista on saatu keskustelua ja pohdintaa alulle. Ylipäätään arjen yksi haaste on aamuisin se, kun mietitään, mitä mukavaa tänään tehtäisiin. Nipsula on siihen hyvä vastaus, lapset (ja äiti!) lähtivät aina mielellään!

Lapsi, joka ei ole päivähoidossa, on päässyt askartelemaan ja osallistumaan kaikenlaiseen mukavaan toimintaan, mitä en ehkä olisi jaksanut järjestää kotona.

Muiden tuki on tsempannut yli vaikeistakin kasvu kausista.

Oli tärkeää saada kohdata muita.

9.6 Muu saatu tuki Nipsulasta

Vastaajat kuvailivat vaihtelevasti Nipsulasta saamaansa muuta tukea. Yksi vastaaja arvosti hengähdystaukoa, toinen totesi löytäneensä ystäviä. Myös ohjattuun toimintaan osallistumisen näki eräs vastaaja tärkeänä. Muuan vastaaja tunnusti Nipsulan toimintaan osallistumisen vaikuttavan positiivisesti niin vanhemman kuin lapsenkin mielialaan.

Hengähdystauon juoda kahvi rauhassa.

Askartelu- ja leikki-ideoita, musikkia, lauluja ym. olemme kopioineet kotiinkin.

Mieli on vanhemmalla ja lapsella parempi nipsulan jälkeen.

Eräästä vastauksesta kävi ilmi konkreettisesti myös korona-ajan vaikutukset vastaajien lapsiperheen arkeen. Vastaus ilmentää myös puhdasta lapsen iloa ja odotusta siitä, koska pääsee taas osallistumaan Nipsulan avoimen varhaiskasvatuksen toimintaan.

Koronaeristyksen alkuvaiheessa oli ihanaa, kun Nipsulassa oli valmistelu materiaalia kotona tutkittavaksi. Ei tuntunut ihan niin yksinäiseltä, ja lapsillakin säilyi suhde Nipsulaan. Jotain kertonee se, että tyttömme - - kyselee edelleen, milloin mennään taas Nipsulaan.

9.7 Kehittämisehdotukset

Kysymyksiin, miten Nipsula voisi tukea perheiden hyvinvointia entistä enemmän ja millaisia kehittämisehdotuksia vastaajilla on Nipsulan avoimelle varhaiskasvatustoiminnalle, saatiin molempiin konkreettisia ja tarkkaan mietittyjä vastauksia. Eräs vastaaja koki aloituskesustelun tärkeäksi tekijäksi, joka tukisi perheen hyvinvointia entistä enemmän. Muutama vastaaja toivoisi taas lisää toimintakertoja. Korona-ajalle eräs vastaaja toivoi, että

olisi ollut enemmän etätoimintaa tai ulkoilua yhdessä. Yksi vastaajista totesi kuitenkin myös, että heidän perheensä on kaikin puolin tyytyväinen Nipsulan sen hetkiseen toimintaan.

Aloitus keskustelu.

Lisäämällä 3krt/vko ja 3h päivä ajaksi.

Enemmän toimintapäiviä.

Nyt korona-aikana olisin toivonut, että olisitte voineet järjestää enemmän etätoimintaa tai vielä mieluummin kerhoilua ulkona.

Varsinaisia kehittämissuunnitelmia eräältä vastaajalta saatiin Nipsulan eväshetkeen. Myös lapsen varhaiskasvatussuunnitelmakeskustelua kaipasi yksi vastaaja osaksi Nipsulan toiminnan toteutusta. Muutama vastaaja oli vastauksissaan nostanut myös esiin kehitysideoita koskien opiskelijoiden osallisuutta Nipsulan toiminnassa. Eräs vastaaja pohti, että opiskelijat voisivat olla halukkaita myös iltaisin ohjaamaan toimintaa lapsille. Vastauksista kokonaisuudessaan kävi ilmi, että myös opiskelijat ovat vastaajille tärkeä osa Nipsulan toimintaa.

Ruuan tilaus mahdollisuus keittiöstä ei tarvitsisi raahata eväitä.

Ehkä jonkinlainen seurattava varhaiskasvatussuunnitelma voisi toimia Nipsulassakin? –Mietin, että siinä yhteydessä voisi olla luontevaa ottaa puheeksi myös, jos on jotain lastaan (tai vaikka omaa jaksamista) koskevia huolia, ja Nipsulan väki osaisi ohjata myös tarvittaessa hakemaan apua oikeasta paikasta...?

Pohtisin myös opiskelijoille ilta toimintaa. Moni opiskelija ehkä haluaisi vetää vaikka liikuntapajaa 1-2krt /vko.

Tietyt opiskelijat voisivat olla mukana kauemmin.

10 Johtopäätökset

Tässä luvussa keskitytään tarkastelemaan tutkimuksen kannalta keskeisempiä aineistosta esiin nousseita teemoja rinnakkain teorian ja aiemmista tutkimuksista saatujen tulosten kanssa. Tulokset olivat niin mielenkiintoisia kuin myös samansuuntaisia aiempien tutkimusten tulosten kanssa. Tutkimuskysymyksenä tutkimuksessa oli miten Nipsulan avoin varhaiskasvatus tukee ja edistää perheiden hyvinvointia. Samanaikaisesti selvitettiin asiakasperheiden ajatuksia siitä, miten Nipsulan avoimen varhaiskasvatuksen toimintaa voisi kehittää entistä enemmän perheiden hyvinvointia tukevaksi ja edistäväksi. Vastauksia tutkimuskysymyksiin saatiin kattavasti. Vastaajat olivat kyselyn vastaamisen aikaan olleet Nipsulan asiakkaina vaihtelevasti alle vuoden ja yli neljän vuoden välillä. Koska suurin osa vastaajista oli ollut Nipsulan asiakkaina kuitenkin kaksi vuotta tai enemmän, oli vastaajilla riittävästi kokemusta Nipsulan toiminnasta. Kokemuksen kautta vastaajat tuottivat tärkeää tietoa tutkimukselle.

Tutkimuksesta saadut tulokset osoittavat, että Nipsulan avoimen varhaiskasvatuksen toiminnassa korostuu asiakasperheille erityisesti vanhempien saama vertaistuki, jonka nähdään edistävän koko perheen hyvinvointia. Vertaistuki ilmenee esimerkiksi yhteisten keskustelujen kautta, jotka koskevat muun muassa lapsiperheiden arkea. Tutkimus toi esille myös lasten vertaissuhteiden ilmeisen merkityksen perheiden hyvinvointia tukevana tekijänä. Tulosten perusteella voidaan todeta, että Nipsula rytmittää arkea ja tarjoaa vaihtelua asiakasperheiden perusarkeen. Koska lapset osallistuivat ohjattuun toimintaan Nipsulan avoimessa varhaiskasvatuksessa, vähensi se myös vanhempien riittämättömyyden tunteita. Tutkimuksen aineisto ilmensi tutkimuksen aikaisen Nipsulan palvelukoordinaattorin merkittävää roolia kasvatuksellisen tuen antajana ja sosiaalisten suhteiden luomisen tukijana. Vastauksista välittyi, että opiskelijat toivat Nipsulan toimintaan monipuolisuutta, ja myös kehittämis ehdotuksissa nostettiin esiin opiskelijoiden rooli toiminnan ohjaajina. Vastauksista nousi esiin lisäksi dokumentointiin ja arviointiin liittyviä kehittämis ehdotuksia. Aineisto konkretisoi myös vallitsevan korona-ajan mietteitä ja niiden pohjalta pohdittuja kehittämisideoita.

Tutkimustulosten perusteella voidaan todeta, että Nipsula tuottaa hyvää mieltä kävijöilleen, niin lapsille kuin vanhemmillekin. Kaiken kaikkiaan Nipsula näyttäytyy tulosten perusteella

tärkeänä palveluna niin Nipsulassa käyville lapsille kuin heidän vanhemmilleenkin vertaistuen ja sosiaalisten suhteiden näkökulmasta. Täten voidaan todeta, että Nipsulan toiminta edistää ja tukee asiakasperheiden hyvinvointia, ja näin ollen teoriaperustaan peilaten, on ehkäisevää lastensuojelutyötä hyvin varhaisessa vaiheessa. Tulevissa alaluvuissa tarkastellaan tutkimustuloksia rinnakkain teorian ja aiempien tutkimustulosten kanssa.

10.1 Taustiedot ja perheen hyvinvoinnin edistäminen

Taustatietojen vastauksista ilmeni, että kaikki Nipsulan avoimen varhaiskasvatuksen toimintaan osallistuvat perheet olivat ydinperheitä ja suurimmalla osalla perheistä oli yksi tai kaksi lasta. Nipsulan avoimen varhaiskasvatuksen asiakkaina perheet olivat olleet niin alle vuoden kuin yli neljä vuotta. Ennako-oletuksena taustatietojen selvittämisessä oli saada perusteltua ja näkyvää tietoa yllä mainittujen tekijöiden vaikutuksista perheiden hyvinvointiin. Väestöliiton (2021) tekemän kyselyn mukaan suomalaiset haluavat vähemmän lapsia kuin ennen. Syntyvyys on ollut jo pideämmän aikaa selvässä laskussa. Samaa voi päätellä myös meidän tutkimuksestamme, koska valtaosassa Nipsulan avoimen varhaiskasvatuksen asiakasperheissä on yhdestä kahteen lasta. Yleisin perhemuoto Suomessa on eri sukupuolta olevien avioparien muodostama perhe (Väestöliitto, 2021). Terveiden ja hyvinvoinnin laitos (THL, 2022e; THL, 2022f) on selvittänyt kyselyn avulla lapsiperheiden hyvinvointiin liittyviä tekijöitä ja haasteita. Haasteena lapsiperheen hyvinvoinnille nähdään muun muassa se, että yhden aikuisen perheissä koetaan terveydellisiä pulmia sekä mielen hyvinvoinnin uhkia. Suurin osa lapsiperheistä voi hyvin, mutta yksi tekijä hyvinvointiin kielteisesti vaikuttavana tekijänä koetaan vanhempien jaksaminen. Voidaan todeta, että edellä mainitun kaltaisia tuloksia ei tutkimuksemme täysin osoittanut. Saamiemme vastausten perusteella perhemuoto tai -koko ei Nipsulan avoimessa varhaiskasvatuksessa ole oleellinen seikka määrittämään perheiden hyvinvoinnin kokemusta.

Tutkimuksemme osoittaa perheiden olevan tietoisia siitä, mitkä asiat edistävät heidän hyvinvointiaan. Vanhemmat sanoittivat itse Nipsulan avoimesta varhaiskasvatuksesta saamaansa tukea vertaistueksi, sekä korostivat Nipsulan tarjoavan lapsille myös vertaissuhteita. Nipsulan vahva vaikutus arjen rytmittäjänä ja vaihtelun tarjoajana ilmenee myös tutkimuksesta. Nipsulan toimintaan osallistuminen vähentää niin ikään

riittämättömyyden tunteita. Nipsulan vasussa (2020) kuvaillaan Nipsulan toimivan vanhemmille merkittävänä vertaistukiverkostona sekä tarjoavan lapsille mahdollisuuden opetella toisten lasten kanssa sosiaalisia taitoja. Koskelan ja Pusan (2014) tutkimus tukee saamiamme tuloksia vertaistuen merkityksestä perheiden hyvinvointiin. Koskelan ja Pusan (2014, ss. 46–51) tutkimus toi ilmi, että avoin varhaiskasvatus tuo perheiden arkeen sosiaalisia suhteita kuin myös vertaistukea samassa elämäntilanteessa olevien kanssa. Avoin varhaiskasvatus mahdollistaa keskustelut vanhemmuudesta, kasvatuksellisista ja kehityksellisistä seikoista sekä lapsiperheen perusarjen jakamisesta vertaisten kanssa. Koskela ja Pusa (2014, s. 57) ovat tutkimuksessaan selvittäneet, että avoin varhaiskasvatus helpottaa perheiden arjessa jaksamista, joka on nähty merkittävänä myönteisenä seikkana osallistuttaessa avoimeen varhaiskasvatukseen.

10.2 Lasten vertaissuhteet ja kasvatuksellinen tuki

Tutkimuksemme toi esille odottamattoman seikan, joka ilmeni vanhempien kertomana lasten hyvinvointia edistävänä tekijänä. Vanhemmat nostivat esiin lasten vertaissuhteet ja ohjatun toiminnan, jotka heijastuvat koko perheen hyvinvointiin. Vastaukset osoittavat, että Nipsulan avoimessa varhaiskasvatuksessa lapsille on mahdollistettu monipuolisesti erilaisten taitojen harjoittelu ikäisessään seurassa. Vuorovaikutustaidot ovat lapsilla kehittyneet niin vertaisten kanssa toimiessa kuin myös ohjattuun toimintaan osallistuessa. Koskela ja Pusa (2014, s. 51) tuovat ilmi tutkimuksessaan, että lapsille avoin varhaiskasvatus merkitsee nimenomaan toisten lasten seuraa ja leikkitovereita. Avoin varhaiskasvatus nähtiin tärkeäksi paikaksi lasten vuorovaikutustaitojen sekä sosiaalisten taitojen kehittymiselle (Koskela & Pusa, 2014, s. 53). Lisäksi Koskela ja Pusa (2014, s. 54) nostavat esiin tutkimuksessaan ilmenneitä mieluisiksi koettuja asioita avoimessa varhaiskasvatuksessa, joista ohjattu toiminta, kuten askartelut ja lauluhetket olivat suosittuja. Koivula ja Laakso (2018, s. 125) toteavat, että noin neljän ikävuoden tienoilla lapset nauttivat saadessaan leikkiä toisten lasten kanssa ja samalla he harjoittelevat yhteisten sääntöjen neuvottelua. Koivula (2018, s. 265) tähdentää, että vertaisoppimisessa olennaista on se, että lapset ovat motivoituneita toimimaan yhdessä ja auttavat toinen toisiaan oppimaan. Lapset oppivat yhteisten leikkien myötä sosioemotionaalisia taitoja, kognitiivisia taitoja, vuorovaikutustaitoja sekä ryhmässä olemisen taitoja. Myös käsitys itsestä ja minuudesta sekä omista kyvyistä kehittyy vertaisryhmässä. Vertaisoppimisessa vuorovaikutustaidot ovat keskeisessä asemassa, mutta

myös toisten kunnioittaminen, yhteinen päämäärä ja toisten auttaminen ovat tärkeitä. Nipsulan vasussa (2020) korostetaan, että Nipsulan toimintaympäristö kannustaa ja innostaa lapsia uuden oppimiseen sekä leikkimiseen. Monipuolinen ohjattu toiminta tukee lasten kehitystä, ja huomioi jokaisen yksilölliset tarpeet ja toiveet toiminnan toteuttamisessa. Nipsulassa ei pelkästään harjoitella sosiaalisia taitoja toisten lasten kanssa, vaan myös vanhemman ja lapsen osallistuessa yhdessä toimintaan, vahvistaa se myös heidän keskinäistä vuorovaikutustaan. Lisäksi lapset oppivat ottamaan vastaan apua muiltakin aikuisilta, kuin ainoastaan omalta vanhemmalta.

Asiakasperheet arvostavat suuresti tutkimuksemme aikaiselta Nipsulan avoimen varhaiskasvatustoiminnan palvelukoordinaattorilta saamaansa kasvatuksellista tukea. Sen sijaan muiden Nipsulan toimintaan osallistuvien opettajien rooli ei käy ilmi perheiden vastauksista. Palvelukoordinaattorin kuvataan vastauksissa myötäelävän perheiden arkea jakaen niin ilot ja surutkin, ja silti säilyttäen ammatillisen otteen työssään. Nipsulan vasussa (2020) todetaan, että vanhempien on mahdollista saada myös tukea sosiaalialan asiantuntijoilta. Koskelan ja Pusan (2014, s. 61) tutkimuksesta ilmenee myös, että avoin varhaiskasvatus tarjoaa ammatillista tukea haastavissa lapsiperheiden tilanteissa. Niin kuin mekin tutkimuksemme, ovat Koskela ja Pusakin saaneet samankaltaisia tuloksia, kuinka avoimen varhaiskasvatuksen henkilökunta on merkittävässä roolissa asiantuntija-apua tarjotessaan. Koskelan ja Pusan (2014, s. 62) tutkimus osoitti, että asiantuntija-apua saa tarpeen mukaan, eikä se korostu liiaksi. Nipsulan vasu (2020) korostaa lasten ja perheiden kohtaamista avoimesti ja arvostavasti, jolloin avoin ilmapiiri tukee aloitteiden tekemistä. Nipsulassa tehdään yhteistyötä vanhempien kanssa, kun tarjotaan asiantuntijatukea lapsiperheiden arjen pulmatilanteisiin. Fjällström (2018, s. 39) tutkimuksensa avulla on tuonut myös esiin, että henkilökunnan kuvaillaan tunnistavan perheiden haasteita ja toimivan auttajina ohjaten perheitä oikeanlaisten palveluiden pariin. Rajalan (2017, ss. 48–49) tutkimuksesta ilmenee, että lapsiperheiden palveluissa työskentelevät toteuttavat juuri nimenomaan ehkäisevää lastensuojelutyötä. Ehkäisevä lastensuojelutyö näyttäytyy varhaisen puuttumisen työnä, jolloin ongelmat eivät ehdi kasvamaan suuriksi. Rajalan (2017, ss. 49–50) tutkimuksen perusteella voidaan lisäksi todeta, että ehkäisevä lastensuojelutyö kuuluu kaikille, eikä ainoastaan lastensuojelussa työskenteleville. Abrahamsson ja kumppanit (2014, ss. 6–7) korostavat myös ammattilaisen tukea ruotsalaisessa avoimessa varhaiskasvatuksessa. Ruotsissa avoin varhaiskasvatustoiminta toteutetaan usein

perhekeskuksissa, jotka ovat samankaltaisia kuin Suomessa. Perhekeskuksissa korostuu perheiden tukeminen monialaisesti. Erityisesti pedagoginen ammatillinen tuki korostuu, kun tarjotaan ehkäiseviä palveluita. Perhekeskuksissa toteutetaan suunnitelmallista sosiaalihuollon mukaista ehkäisevää työtä ja tarjotaan terveyttä edistäviä palveluita. Vaikka avoin varhaiskasvatus Ruotsissa tunnustetaan myös lasten ja vanhempien kohtaamispaikaksi, nostetaan ammatillinen tuki tärkeämpään ja merkityksellisempään rooliin kuin vanhempien keskinäinen vertaistuki. Meidän tutkimuksemme puolestaan osoitti, että vertaistuki nähdään Nipsulan avoimen varhaiskasvatuksen merkittävimpänä tekijänä perheiden hyvinvoinnin tukemisessa ja edistämässä, vaikka ei myöskään ammatillisen tuen saaminen ole Nipsulan asiakasperheille yhdentekevää.

10.3 Vanhemmuuden vertaistuki ja vanhemmuuden tukeminen

Vanhemmuuden vertaistuki saa tutkimuksemme suuren huomion, ja sen tärkeyttä perheet korostavat monien eri vastausten yhteydessä. Tutkimuksessa nousee esille ylitse muiden vanhempien välisten keskustelujen merkitys. Vanhemmat korostavat aikuisten välisten keskustelutuokioiden olevan juuri vertaistukea parhaimmillaan. Tutkimuksesta selviää, että keskusteluja on käyty vinkkejä ja kokemuksia vaihtaen. Keskustelut ovat liittyneet lapsiperheen arjen tilanteisiin, kuten ruokailuun ja uniin, mutta myös aiheet liittyen äitien asioihin ja jaksamiseen ovat olleet merkityksellisiä. Nipsulan avoimen varhaiskasvatuksen toiminnan kautta vanhemmat kokevat myös saaneensa pysyviä ystäviä. Nipsulan vasussa (2020) todetaan, että Nipsula tukee vanhempien tutustumista uusiin ihmisiin sekä sosiaalisten kontaktien luomista. Nipsulan yhtenä arvona mainitaankin yhteisöllisyys. Koskelan ja Pusan (2014, ss. 46–47) tutkimus osoittaa myös, että yhteiset keskustelut edesauttavat sosiaalisen tuen syntymistä, joka puolestaan vaikuttaa asiakasperheiden hyvinvointikokemukseen. Fjällström (2018, ss. 36–38) osoittaa tutkimuksessaan, että muu varhaiskasvatus nähdään paikkana, jossa mahdollistuu ei pelkästään sosiaalisten suhteiden solmiminen, vaan myös sosiaalisen tuen saaminen. Täten muu varhaiskasvatus edustaa ehkäisevää palvelua mahdollistaen vanhempien vertaistukikokemuksen, jolloin vanhemmat nähdään avoimen varhaiskasvatuksen ensisijaisina käyttäjinä. Toisin kuin meidän tutkimuksemme osoitti, on Fjällström omassa tutkimuksessaan tuonut esiin muun varhaiskasvatuksen järjestämisen vanhempien tarpeiden perusteella. Kaverisuhteiden luominen nousi esiin Koskelan ja Pusan (2014, s. 48)

tutkimuksesta, ja se nähtiin positiivisena tekijänä oman tutkimuksemme kaltaisesti. Negatiivisenakin kaverisuhteiden luominen nähtiin muun muassa pienten sisäpiirien vuoksi Koskelan ja Pusan tutkimuksessa. Meidän tutkimuksemme ei sen sijaan osoittanut negatiivisia puolia ystävyysuhteiden luomisessa Nipsulan avoimessa varhaiskasvatuksessa, vaan enemmänkin vastauksista välittyi ilo siitä, että ystäviä ovat saaneet niin lapset kuin vanhemmatkin.

Tutkimuksemme mukaan Nipsulan avoin varhaiskasvatustoiminta tukee vanhempien jaksamista konkreettisten keinojen avulla. Vanhemmat jakavat esimerkkejä hetkistä Nipsulassa, kun lasten hoidollista vastuuta on voinut hetkellisesti jakaa. Nipsulan toiminnassa mukana olevien vaihtuvien opiskelijoiden rooli nousee esiin vanhempien kertomana. Opiskelijat ovat auttaneet lapsia muun muassa askarteluissa, mutta ovat myös järjestäneet vanhemmille erilaisia toimintatuokioita, joiden avulla on virinnyt erilaisia pohdintoja vanhempien kesken. Kun kotona ei ole jaksanut järjestää lapsille toimintaa, on Nipsula mahdollistanut lapsille erilaisiin puuhiin osallistumisen, selviää tutkimuksesta. Opiskelijoiden roolin korostuminen aineistosta on muihin tutkimuksiin nähden poikkeuksellista. Nipsulan avoimessa varhaiskasvatuksessa nähdään opiskelijoiden rooli ”tärkeänä osana Nipsulan arkea”. Koska Nipsula toimii opiskelijoiden harjoitteluympäristönä, suunnittelevat ja ohjaavat opiskelijat Nipsulan toimintaa Nipsulan ohjaajien tuen avulla. (Nipsulan vasu, 2020) Nipsulassa onkin oma ainutlaatuinen toimintaympäristö niin asiakasperheille kuin myös opiskelijoille. Asiakasperheet pääsevät osallistumaan erilaisiin ja monipuolisiin opiskelijoiden ohjaamiin toimintoihin sekä tutustumaan turvallisessa ympäristössä uusiin ihmisiin. Opiskelijoille Nipsula puolestaan tarjoaa tilaisuuden perehtyä avoimen varhaiskasvatuksen toimintaan kuin myös oppimista edistävien ohjauskokemusten saamisen.

10.4 Muu saatu tuki Nipsulasta ja kehittämisehdotukset

Nipsulan avoin varhaiskasvatus tarjoaa perheille myös muuta tukea, selviää tutkimuksesta. Tutkimus osoittaa, että korona-aikana Nipsula on ollut myös osana perheiden arkea. Perheille oli valmisteltu materiaaleja kotona tutkittavaksi, mikä vähensi yksinäisyyden tunnetta ja ylläpiti lasten suhdetta Nipsulaan. Ylipäätään Nipsulan on koettu tuottavan hyvää mieltä vanhemmille ja lapsille. Sosiaali- ja terveysministeriön lapsistrategian koronaryhmän

raportti Lapset, nuoret ja koronakriisi (STM, 2021, s. 14) osoittaa, että koronakriisillä on ollut mittavat vaikutukset lasten ja perheiden hyvinvointiin. Raportista käy ilmi, että korona on luonut lapsille turvattomuuden tunteita, epävarmuutta ja ahdistuneisuutta. Lasten vertaissuhteet, jotka pitävät yllä hyvinvointia, ovat saattaneet kaventua korona-ajan vaikutuksesta. Korona-aika on kuormittanut myös aikuisia, jolloin vanhempien on ollut haasteellista tukea lapsiaan. Lisäksi monet lapsiperheiden palvelut ovat olleet korona-aikana supistetusti auki, tai kokonaan tauolla. Etäyhteyksien kautta toteutettavaa toimintaa on lisätty saman aikaisesti, kun kasvokkain kohtaamisia on vähennetty. Lapsille kasvokkain kohtaamiset ovat tärkeitä, eikä etäyhteydellä toteutettavat tapaamiset ole yhtä laadukkaasti järjestettävissä. Merkittävällä tavalla lasten arkeen on vaikuttaneet yhteiskunnan päätökset toimintojen rajoittamisesta tai sulkemisesta. Koronakriisi on lisännyt lapsiperheiden palveluiden, mutta myös tuen tarvetta. Jotta lapsiperheiden hyvinvointi ei heikkenisi ja eriarvoisuus kasvaisi, tulisi palveluihin ja tukitoimiin panostaa riittävästi koronan jälkihoidossa jatkossa. (STM, 2021, ss. 16, 20)

Kehitysehdotuksia vanhemmat antoivat omien kokemusten ja näkemysten mukaisesti. Tutkimuksemme perusteella toimintakertojen lisääminen tukisi ja edistäisi perheiden hyvinvointia entisestään, ja useampi toimintakerta oli toimintaan osallistuvien perheiden toiveissa. Opiskelijoille ehdotetaan myös iltatoiminnan järjestämistä tiettyjen toteutettavien teemojen mukaan, kuten liikunnan. Aloituskeskustelu ja lapsen varhaiskasvatussuunnitelma koetaan myös tärkeiksi osatekijöiksi Nipsulan avoimen varhaiskasvatuksen toimintaa kehitettäessä. Myös korona-ajalle toivottiin enemmän etätoimintaa, kävi ilmi tutkimuksesta. Nipsulan vasussa (2020) todetaan, että lapsille on laadittu varhaiskasvatussuunnitelmia ensimmäisen kerran vuonna 2020. Tutkimuksen aineistosta ilmeni tarve aloituskeskustelujen ja lasten varhaiskasvatussuunnitelmakeskustelujen laadintaan, ja tulosten perusteella vaikuttaa siltä, että lasten varhaiskasvatussuunnitelmien laadintaan kaivataan säännöllisyyttä. Koskelan ja Pusan (2014, s. 63) tutkimus toi esille, että vaikka ammatilliseen tukeen oltiin tyytyväisiä, toivottiin vielä enemmän asiantuntijoilta tukea esimerkiksi vierailujen ja teemapäivien muodossa. Tämänkaltaisia tuloksia ei ilmennyt meidän tutkimuksestamme, mutta paneudumme aiheeseen vielä seuraavassa pohdintaluvussa.

11 Pohdinta

Tavoitteenamme oli tämän tutkimuksen tulosten perusteella tehdä Nipsulan toimintaa näkyväksi sekä perustella Nipsulan toiminnan tarpeellisuutta sekä vaikuttavuutta perheiden hyvinvoinnin tukemisessa sekä edistämisessä ehkäisevän lastensuojelun näkökulmasta. Saatuja tuloksia on mahdollista hyödyntää kehitettäessä ja suunniteltaessa Nipsulan toimintaa jatkossa. Pohtiessamme opinnäytetyön aihevalintaa oli meille ensisijaisen tärkeää, että tutkimus vastaisi yhteistyötahon tarpeisiin. Vaikka opinnäytetyön aihe oli lähtöisin meistä tutkijoista, välittyi läpi opinnäytetyöprosessin meille tunne siitä, että tutkimusaihe koettiin hyödyllisenä. Uskomme, että toteutetun tutkimuksen tuloksista tulee olemaan apua Nipsulan avoimen varhaiskasvatuksen toiminnan merkityksellisyyden näkyväksi tekemisessä.

Aikataulu opinnäytetyölle oli varsin väljä. Olimme varanneet kokonaisen vuoden opinnäytetyöprojektille, ja etenimme itsellemme sopivaan tahtiin mukauttaen aikataulua muiden opintojen ja töiden lomaan. Varsinainen opinnäytetyöprosessi alkoi maaliskuussa 2021. Toukokuun ja kesäkuun vaihteeseen sijoittui kyselyn (Liite 3) avaaminen vastaajille, mutta vasta syksyn edetessä pidemmälle aloitimme analysoimaan kyselyn avulla kerättyä aineistoa. Joulukuun puolessa välissä oli aika raportoida tulokset ja kirjoittaa päätelmät saaduista vastauksista, ja jatkaa pohdinnan työstämisellä. Prosessin edetessä varmistimme, että molemmat saavutimme yhteisen näkemyksen sekä ymmärryksen tutkittavasta aiheesta. Näin kävimme vuoropuhelua tutkimuksen aiheista, joiden myötä myös uusia näkökulmia avautui. Opinnäytetyö valmistui muiden opintojen sekä työharjoitteluiden ohella, jotka määrittelivät aikataulua sekä etenemisvauhtia vahvasti. Vuoden mittaiseksi suunniteltu prosessi eteni suunnitelmien mukaan, vaikka pieniä aikataulumuutoksia prosessin aikana tapahtuikin. Yhteistyö opinnäytetyön tilaajan kanssa oli alussa tiivistä. Tavoitteenamme oli opinnäytetyön myötä tuoda myös yhteistyötahon näkökulmia esille. Noin puolessa välissä opinnäytetyöprosessia Nipsulan palvelukoordinaattori vaihtui, ja samalla opinnäytetyön tilaaja. Uuden palvelukoordinaattorin kanssa jatkoimme yhteistyötä sujuvasti ja vaivattomasti.

Opinnäytetyön tekeminen on ollut alusta loppuun asti meille antoisa ja avartava kokemus. Karttuneen kokemuksen ja ymmärryksen myötä tulemme jatkossa vaalimaan avoimen varhaiskasvatuksen toiminta-ajatusta ja välittämään saamaamme tietämystä myös eri

verkostoissa. Tutkimus toi esiin ei pelkästään Nipsulan avoimen varhaiskasvatustoiminnan myönteisiä vaikutuksia asiakasperheiden hyvinvoinnin kokemuksissa, vaan tulosten ja aiempien tutkimusten perusteella voidaan myös todeta avointen varhaiskasvatuspalveluiden ilmeinen vaikuttavuus palvelua käyttävien arjessa. Nipsula merkityksellistyi asiakasperheiden arkea rikastuttavana palveluna. Opinnäytetyöprosessin myötä meille on kirkastunut avoimen varhaiskasvatuksen tärkeä ja merkittävä rooli ehkäisevän lastensuojelun saralla. Avoin varhaiskasvatus on olemassa lapsiperheiden arjessa ei ainoastaan tarjoamalla lapsille vertaissuhteita, vaan myös ylläpitämällä ja tukemalla lasten kuin huoltajienkin hyvinvointia. Avoimen varhaiskasvatustoiminnan voikin nähdä oivallisena vaihtoehtona, jos lapsella ei ole vielä tarvetta osallistua kokoaikaiseen varhaiskasvatukseen. Mielestämme avoin varhaiskasvatus on juuri sellainen matalan kynnyksen palvelu, johon tulisi yhteiskunnallisesti panostaa, jotta perheissä ei ehtisi haasteet ja ongelmat syntymään eikä kasaantumaan. Tarjoamalla avoimen kohtaamispaikan huoltajille ja lapsille, jossa on tarjolla myös ammatillista tukea, voidaan auttaa perheitä ja vahvistaa perheiden omia voimavaroja ja siten vähentää pitkäjänteisesti korjaavien lastensuojelupalveluiden tarvetta. Yhdymmekin Rajalan (2018, s. 75) kannanottoon lastensuojelun kielteisen maineen vähentämisestä, johon Rajalan ratkaisu olisi tarjota ehkäiseviä lastensuojelupalveluita mahdollisimman varhaisessa vaiheessa. Sen lisäksi uskomme, että ehkäisevien lastensuojelupalveluiden olisi tarpeen muuntua nyky-yhteiskunnassa luontevaksi osaksi näkyviä moniammatillisia peruspalveluita, jotta lapsiperheiden haasteet ja ongelmat havaittaisiin ajoissa ja oikea-aikaisesti ja niihin olisi apua saatavilla lyhyellä aikavälillä.

Jäimme pohtimaan, kuinka paljon kyselyn vastauksiin on vaikuttanut se, että Nipsulan toiminta oli ollut tauolla jo pidemmän aikaa kyselyn toteuttamisen aikaan. Odotettavissa oli myös korona-ajan näkyväksi tuleminen tutkimuksen aineistosta, vaikka emme siitä asiakasperheiltä kysyneetkään. Tutkijoina meitä kiinnosti kysyä kyselyssä olleita taustatietokysymyksiä perhemuodosta ja perheen lapsilukumäärästä. Toiveena oli myös saada vastauksista tutkimukselle käyttökelpoista tietoa. Taustatiedoista saadut vastaukset eivät kuitenkaan vastanneet odotuksiamme. Pohdimmekin, että kysymys liittyen asiakasperheiden tukiverkostoihin olisi saattanut tuoda tutkimukselle kaivattua lisätietoa. Taustatietojen vastausten perusteella saimme kuitenkin mahdollisuuden pohtia yleisemmällä tasolla perheiden hyvinvointiin vaikuttavia tekijöitä. Nämä tekijät tulevat

epäilemättä näkymään myös tulevaisuudessa varhaiskasvatustalouden piirissä, eikä korona-ajan vaikutuksiakaan voi vähätellä.

Nipsulan avoimen varhaiskasvatuksen merkittävyyttä perheiden hyvinvoinnin tukemisessa tukee mielestämme myös tutkimuksessa esiin tulleet vastaajien kehittämisehdotukset. Selkeästi vastauksista välittyi toive useammista toimintakerroista viikossa, johtui tarve sitten arjen rytmittämisestä, vaihtelun tuomisesta, vertaissuhteiden muodostamisesta tai Nipsulan myönteisestä vaikutuksesta mielialaan. Erityisesti tutkimuksen aineistosta esiin nousseet kehittämisideat kiinnostivat meitä, koska tutkimuksesta saatu tieto on yksi keino mahdollistaa Nipsulan asiakasperheiden vanhempien osallisuus toiminnan kehittämisessä. Toivomme, että kehittämisehdotuksista tulee olemaan myös tavoittelemamme konkreettista hyötyä Nipsulan avoimen varhaiskasvatuksen toiminnan suunnittelussa, toteuttamisessa, arvioinnissa sekä kehittämisessä. Tutkimus toi näkyväksi vahvasti sen, että Nipsulan toiminta vastaa käyttäjiensä tarpeisiin, on vaikuttavaa ja edistää perheiden hyvinvointia.

Pohtiessamme tutkimuksesta saatua tietoa, olisi mielenkiintoista tutkia aihetta myös lasten näkökulmasta. Lasten osalta tutkimuksen toteuttaminen saattaisi kuitenkin olla haastavaa, koska Nipsulan avoimeen varhaiskasvatukseen osallistuu lapsia aina vauvasta viisivuotiaaksi asti. Lasten mielipiteitä voitaisiin selvittää esimerkiksi lapsille laaditun kyselyn avulla. Kysely voisi sisältää väittämiä, joihin lapset voisivat vastata esimerkiksi hymy- ja surunaamojen avulla. Lapset voisivat antaa myös perusteluja vastauksilleen oman ikä- ja kehitystason mukaisesti. Tämän lisäksi meitä kiinnostaisi tutkia, miten aiemmassa luvussa mainitsemaamme ammatillista tukea voisi lisätä ja tehdä entistä näkyvämmäksi Nipsulan avoimessa varhaiskasvatuksessa. Vaikka ammatillinen tuki ei voi korvata toisilta huoltajilta saatua arvokasta vertaistukea, voisi ammatilliseen tukeen panostamalla tuoda asiakasperheiden arkeen uusia näkökulmia ja tukimuotoja esimerkiksi moniammatillisia yhteistyöverkostoja hyödyntämällä. Yleisellä ja yhteiskunnallisella tasolla näemme tarpeellisena tarkastella avoimen varhaiskasvatuksen nykytilaa, koska edellisen selvityksen avoimen varhaiskasvatuksen tilasta ja kehitystarpeista ovat tehneet Alila ja Portell vuonna 2008. Uskomme, että avoin varhaiskasvatus on muuttunut ja kehittynyt yli kymmenessä vuodessa. Erityisen tärkeää olisi tutkia lähitulevaisuudessa avointa varhaiskasvatustoimintaa

osana perhekeskuksia. Nähtäväksi nimittäin jää tulevien hyvinvointialueiden vaikutukset avoimen varhaiskasvatuksen toimintaan.

Aiempiin avoimeen varhaiskasvatukseen liittyviin tutkimuksiin perehtyessämme, kiinnitimme huomiota, että avoimen varhaiskasvatuksen järjestämisen ja toteuttamisen kirjo on varsin laaja. Avoin varhaiskasvatustoiminta kaipaisi mielestämme yhtenäistämistä ja entistä selkeämpää määrittelyä jatkossa, jotta avoin varhaiskasvatus nähtäisiin yhtä laadukkaana vaihtoehtoisena varhaiskasvatuspalveluna päiväkotitoiminnan ja perhepäivähoidon rinnalla. Toisaalta taas avoimen varhaiskasvatuksen vahvuutena juuri nimenomaan voidaan nähdä sen moninaisuus sekä mahdollisuus vastata joustavasti paikallisiin tarpeisiin. (Alila & Portell, 2008, s. 12) Avoimen varhaiskasvatuksen vaihtelevat toimintamallit mahdollistavat myös toiminnassa lähialueiden erilaisten resurssien hyödyntämisen, jotka rikastuttavat avoimen varhaiskasvatuksen toimintaa. Nipsulan avoimessa varhaiskasvatuksessa näemme sosiaalialan- ja hoitotyön opiskelijat uniikissa roolissa, ja opiskelijoiden suuri merkitys toiminnan monipuolistamisessa ja kehittämisessä nousi esiin myös tutkimuksemme aineistosta. Erityisen mielenkiintoista olisi tutkia tarkemmin opiskelijoiden roolin merkityksellisyyttä Nipsulan avoimen varhaiskasvatuksen toiminnassa niin opiskelijoiden näkökulmasta, mutta myös Nipsulan toimintaa ohjaavien asiantuntijoiden näkökulmasta. Lisäksi Nipsulan asiakasperheet voisivat tuottaa tutkimukselle arvokasta tietoa. Hämeen ammattikorkeakoulu on edelläkävijä tuottaessaan avointa varhaiskasvatuspalvelua mahdollistaen samalla opiskelijoiden monipuolisen osallistumisen Nipsulan avoimen varhaiskasvatuksen toimintaan. Omasta kokemuksestamme voimme todeta, että niin ikään opiskelijat ovat etuoikeutetussa asemassa päästessään kehittämään ammatillista osaamistaan yhteistyössä alan asiantuntijoiden kanssa konkreettisesti ja aidossa Nipsulan avoimen varhaiskasvatuksen ympäristössä. Opiskelijoiden läsnäolo on Nipsulan avoimen varhaiskasvatuksen ainutlaatuinen ominaispiirre, joka ansaitsee esille tuomista ja jo olemassa olevan toimivan käytännön vaalimista.

Lähteet

- Abrahamsson, A., Malm, I. & Öberg I. (2014). *Oj, så bra att ni finns. Socionomens roll i hälsofrämjande och förebyggande arbete på familjecentraler*. Förening För Familjecentralens Främjande ja Akademiker förbundet SSR.
https://familjecentraler.se/wp-content/uploads/2015/04/Oj_sa6bra_att_ni_finns.pdf
- Arene. (2020). *Ammattikorkeakoulujen opinnäytetyöiden eettiset suositukset*. Ammattikorkeakoulujen rehtorineuvosto Arene ry. <http://www.arene.fi/wp-content/uploads/Raportit/2020/AMMATTIKORKEAKOULUJEN%20OPINN%20C3%84YTE%20C3%96IDEN%20EETTISET%20SUOSITUKSET%202020.pdf? t=1578480382>
- Eskola, J. & Suoranta J. (2014). *Johdatus laadulliseen tutkimukseen*. Vastapaino.
- Fjällström, S. (2018). *"Semmonen kevyempi vaihtoehto"*. Diskurssianalyttinen tutkimus muun varhaiskasvatuksen merkityksestä kuntien varhaiskasvatuspalveluna. [pro gradu -tutkielma Tampereen yliopisto]. <https://urn.fi/URN:NBN:fi:uta-201810082641>
- HAMK. (n.d.). *Nipsulan avoin varhaiskasvatustoiminta*. Hämeen ammattikorkeakoulu. Haettu 1.1.2022 osoitteesta <https://www.hamk.fi/palvelut/nipsulan-avoin-varhaiskasvatustoiminta/>
- Hirsijärvi, S., Sajavaara, P. & Remes, P. (2004). *Tutki ja kirjoita*. Tammi.
- Hämeenlinna. (2019a). *Hämeenlinnan kaupungin varhaiskasvatussuunnitelma*. Lapsuutta satakielen siivittämänä. https://www.hameenlinna.fi/wp-content/uploads/2019/05/LAPSUUTTA-SATAKIELEN-SIIVITTAMANA_HML-vasu-2019.pdf.
- Hämeenlinna. (2019b). *Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma 2019-2021*. <https://www.hameenlinna.fi/wp-content/uploads/2019/06/Lasten-ja-nuorten-hyveysuunnitelma.pdf>
- Hämeenlinna. (26.10.2021). *Avoin päiväkotikielitoiminta ja kerhot*. <https://www.hameenlinna.fi/varhaiskasvatus-ja-koulutus/varhaiskasvatus/avoin-paivakoti-ja-kerhot/>
- Kehitysvammaisten Tukiliitto ry. (2017). *Vertaistuki*. Haettu 2.1.2022 osoitteesta <https://www.tukiliitto.fi/toiminta/perheet-ja-vertaistuki/vertaistuki>
- Koivula, M. & Laakso, M-L. (2018). Lapsen varhainen kehitys kommunikaation, vuorovaikutussuhteiden ja leikin näkökulmasta. Teoksessa M. Koivula, A. Siippainen & P. Eerola-Pennanen (toim.), *Valloittava varhaiskasvatus* (ss. 108–128). Vastapaino.

- Koivula, M. (2018). Lasten vertaisoppiminen päiväkodissa. Teoksessa M. Koivula, A. Siippainen & P. Eerola-Pennanen (toim.), *Valloittava varhaiskasvatus* (ss. 265–280). Vastapaino.
- Koskela, A. & Pusa, K. (2014). *Kuin toinen olohuone tai leikkihuone meille*. Rovaniemen avoin päiväkotiperheiden tukena [pro gradu -tutkielma, Lapin yliopisto].
<http://urn.fi/URN:NBN:fi:ula-20141281560>
- Lastensuojelulaki 417/2007.
<https://www.finlex.fi/laki/ajantasa/2007/20070417?search%5Btype%5D=pika&search%5Bpika%5D=lastensu>
- Luoto, R. (2009). Kyselytutkimuksen suunnittelu. *Lääketieteellinen Aikakauskirja Duodecim* 125(15), 1647–1653. Kustannus Oy Duodecim.
<https://www.duodecimlehti.fi/duo98221>
- MLL. (12.4.2019). *Vanhemmuus ja kasvatus*. Mannerheimin Lastensuojeluliitto.
<https://www.mll.fi/vanhemmille/tietoa-lapsiperheen-elamasta/vanhemmuus-ja-kasvatus>
- MLL. (24.5.2021). *Vanhemman hyvinvointi*. Mannerheimin Lastensuojeluliitto.
<https://www.mll.fi/vanhemmille/tietoa-lapsiperheen-elamasta/vanhemman-hyvinvointi/>
- Muistiliitto. (n.d.). *Vertaistuki*. Haettu 2.1.2022 osoitteesta
<https://www.muistiliitto.fi/fi/tuki-ja-palvelut/hoito-ja-kuntoutus/vertaistuki>
- OPH. (2018). *Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet*. Opetushallitus.
- Perälä, M-L., Halme, N., Nykänen, S. & työryhmä. (2012). *Lasten, nuorten ja perheiden palveluja. Yhteensovittava johtaminen*. Terveystieteiden tutkimuskeskus ja hyvinvoinnin laitos.
<http://urn.fi/URN:ISBN:979-952-245-529-1>
- Rajala, T. (2017). *Ehkäisevä lastensuojelu lainsäädännössä ja käytännössä*. Tapaustutkimus Hämeenlinnan kaupungin palveluissa [pro gradu -tutkielma, Itä-Suomen yliopisto].
<http://urn.fi/urn:nbn:fi:uef-20170837>
- Saaranen-Kauppinen, A. & Puusniekka, A. (2006a). *KvaliMOTV - Menetelmäopetuksen tietovaranto*. Tampere: Yhteiskuntatieteellinen tietoarkisto.
https://www.fsd.tuni.fi/menetelmaopetus/kvali/L7_3_4.html
- Saaranen-Kauppinen, A. & Puusniekka, A. (2006b). *KvaliMOTV - Menetelmäopetuksen tietovaranto*. Tampere: Yhteiskuntatieteellinen tietoarkisto.
https://www.fsd.tuni.fi/menetelmaopetus/kvali/L7_1.html

- STM. (2021). *Lapsi, nuoret ja koronakriisi. Lapsistrategian koronaryhmän arvio ja esitykset lapsen oikeuksien toteutumiseksi*. Sosiaali- ja terveysministeriö ja Valtioneuvosto. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-383-674-7>
- STM. (n.d.-a). *Lastensuojelu*. Sosiaali- ja terveysministeriö. Haettu 16.1.2022 osoitteesta <https://stm.fi/lastensuojelu>
- STM. (n.d.-b). *Vanhemmille annettu tuki auttaa perhettä eteenpäin*. Sosiaali- ja terveysministeriö. Haettu 16.1.2022 osoitteesta <https://stm.fi/-/vanhemmille-annettu-tuki-auttaa-perhetta-eteenpain>
- SurveyMonkey. (n.d). *Määrällisen ja laadullisen tutkimuksen välinen ero*. Haettu 2.1.2022 osoitteesta <https://fi.surveymonkey.com/mp/quantitative-vs-qualitative-research/>
- Terveyskylä. (27.4.2020). *Mitä on vertaistuki? Vertaistalo*. <https://www.terveyskyla.fi/vertaistalo/tietoa-vertaistuesta/mit%C3%A4-on-vertaistuki>
- THL. (2020). *Tilastoraportti 28/2020*. Lastensuojelu 2019. Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. <http://urn.fi/URN:NBN:fi-fe2020070146531>
- THL. (14.12.2021). *Lapsi- ja perhepalveluiden muutosohjelma (LAPE)*. <https://thl.fi/fi/tutkimus-ja-kehittaminen/tutkimukset-ja-hankkeet/lapsi-ja-perhepalveluiden-muutosohjelma-lape->
- THL. (2022a). *Perhekeskus*. Lapset, nuoret ja perheet. Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. Haettu 16.1.2022 osoitteesta <https://thl.fi/fi/web/lapset-nuoret-ja-perheet/sote-palvelut/perhekeskus>
- THL. (2022b). *Ehkäisevä lastensuojelu*. Lastensuojelun käsikirja. Haettu 2.1.2022 osoitteesta <https://thl.fi/fi/web/lastensuojelun-kasikirja/tyoprosessi/ehkaiseva-lastensuojelu>
- THL. (2022c). *Kasvatus- ja perheneuvonta*. Lapset, nuoret ja perheet. Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. Haettu 2.1.2022 osoitteesta https://thl.fi/fi/web/lapset-nuoret-ja-perheet/peruspalvelut/sosiaalipalvelut/kasvatus_ja_perheneuvonta
- THL. (2022d). *Kokemusasiantuntijuus ja vertaistuki*. Mielenterveys. Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. Haettu 2.1.2022 osoitteesta <https://thl.fi/fi/web/mielenterveys/mielenterveyspalvelut/kokemusasiantuntijuus-ja-vertaistuki>
- THL. (2022e). *Hyvinvointi ja terveys*. Lapset, nuoret ja perheet. Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. Haettu 2.1.2022 osoitteesta <https://thl.fi/fi/web/lapset-nuoret-ja-perheet/hyvinvointi-ja-terveys>

- THL. (2022f). *Hyvinvointi ja terveys. Lasten ja lapsiperheiden hyvinvointi*. Lapset, nuoret ja perheet. Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. Haettu 2.1.2022 osoitteesta <https://thl.fi/fi/web/lapset-nuoret-ja-perheet/hyvinvointi-ja-terveys/lasten-ja-lapsiperheiden-hyvinvointi>
- Tutkimuseettinen neuvottelukunta. (2012). *Hyvä tieteellinen käytäntö ja sen loukkausepäilyjen käsittelyminen Suomessa*. <https://tenk.fi/fi/ohjeet-ja-aineistot/HTK-ohje-2012>
- Tutkimuseettinen neuvottelukunta. (2019). *Ihmiseen kohdistuvan tutkimuksen eettiset periaatteet ja ihmistieteiden eettinen ennakoarviointi Suomessa*. https://tenk.fi/sites/tenk.fi/files/Ihmistieteiden_eettisen_ennakoarvioinnin_ohje_2019.pdf
- Varhaiskasvatuslaki 540/2018. <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2018/20180540>
- Vilén, M., Vihunen, R., Vartiainen, J., Sivén, T., Neuvonen, S. & Kurvinen, A. (2007). *Lapsuus erityinen elämänvaihe*. WSOY.
- Vilka, H. (n.d.). *Tutki ja mittaa. Määrällisen tutkimuksen perusteet*. Tammi. Haettu 21.1.2022 osoitteesta <http://hanna.vilka.fi/wp-content/uploads/2014/02/Tutki-ja-mittaa.pdf>
- Väestöliitto. (2021). *Suomalaiset haluavat nykyään vähemmän lapsia kuin ennen*. Haettu 1.1.2022 osoitteesta <https://www.vaestoliitto.fi/artikkelit/suomalaiset-haluavat-nykyaan-vahemman-lapsia-kuin-ennen/>

Liite 1: Aineistonhallintasuunnitelma

Opinnäytetyön nimi: Nipsulan avoin varhaiskasvatus perheiden hyvinvoinnin tukena

Opinnäytetyön tekijä(t): Sini Kankaanpää, Anu Nieminen

AINEISTON HANKINNAN MENETELMÄT JA AINEISTON MUOTO

- Aineisto kerätään Nipsulan avoimen varhaiskasvatuksen asiakasperheiltä
- Aineistonhankintamenetelmä:
 - Aineisto kerätään sähköisen Webropol- kyselyn avulla Nipsulan avoimen varhaiskasvatuksen asiakasperheiltä, johon voi vastata kotona itselleen sopivana ajankohtana.
- Aineisto tulee olemaan tekstimuodossa
- Henkilötietoja tai arkaluonteisia tietoja ei kerätä opinnäytetyössä

AINEISTOJEN SÄILYTYS OPINNÄYTETYÖPROSESSIN AIKANA

- Tutkimusaineisto tallennetaan OneDriveen sekä varmuuskopiot opinnäytetyöntekijöiden tietokoneiden kovalevyille opinnäytetyöprosessin aikana. Ulkopuoliset eivät pääse käsiksi salasanoilla suojattuihin tiedostoihin. Aineistoa käsittelee vain kaksi opinnäytetyöntekijää.

AINEISTOJEN KÄSITTELY OPINNÄYTETYÖN VALMISTUTTUA

- Opinnäytetyössä kerättyä aineistoa käytetään vain tässä opinnäytetyössä ja tutkimuksessa. Opinnäytetyön valmistumisen jälkeen aineisto tuhoaan 1 vuoden kuluttua opinnäytetyön hyväksymispäivästä. Tähän asti aineistoa säilytetään tutkimuseettisiä periaatteita noudattaen ja niin, että aineisto on vain tutkijan/opiskelijan saavutettavissa.

Liite 2: Saatekirje**Hyvät Nipsulan avoimen varhaiskasvatuksen asiakasperheet,**

Ystävällisesti kutsumme Teidät osallistumaan kyselytutkimukseen.

Olemme kaksi sosionomiopiskelijaa Hämeen ammattikorkeakoulusta. Teemme tutkimuksellista opinnäytetyötä Nipsulan avoimelle varhaiskasvatukselle liittyen perheiden hyvinvoinnin tukemiseen. Pidämme tärkeänä perheille tarkoitettujen matalan kynnyksen sekä ehkäisevien palveluiden kehittämistä sekä lisäämistä. Tästä syystä valitsimme tutkia Nipsulaa palveluna, joka tukee ja edistää lasten ja perheiden hyvinvointia.

Sähköisellä kyselyllä selvitetään huoltajien näkökulmasta, miten Nipsulan avoimen varhaiskasvatuksen toiminta vaikuttaa perheiden hyvinvointiin. Lisäksi selvitetään, miten Nipsulan toimintaa voisi kehittää edistämään perheiden hyvinvointia sekä vastaamaan perheiden tarpeita entistä paremmin.

Kyselyssä on monivalinta- sekä avoimia kysymyksiä, joihin vastaaminen vie aikaa noin 15 minuuttia. Kyselyyn on mahdollista vastata tietokoneella, tabletilla tai puhelimella itsellenne parhaiten sopivana ajankohtana. Kysely on avoinna 20.5.- 6.6.2021 välisenä aikana.

Vastaaminen tapahtuu nimettömänä ja vastaukset käsitellään luottamuksellisesti. Vastauksista saatu materiaali tuhotaan ohjeiden mukaisesti opinnäytetyön valmistumisen jälkeen. Kyselystä kootut tulokset esitellään opinnäytetyömme raportissa.

Vastaaminen on vapaaehtoista. Vastaamalla kyselyyn annatte suostumuksenne vastausten käyttöön. Vastausten kautta tuomme näkyväksi Teidän kokemuksianne ja näkemyksiänne, joille annamme suuren arvon tutkimuksessamme. Vastaamalla pääsette myös tuomaan esille, miten Nipsulan avoimen varhaiskasvatuksen toimintaa voisi kehittää.

Kiitämme vastauksistanne ja ajastanne!

Vastaamme mielellämme myös Teidän kysymyksiinne ja annamme tarvittaessa lisätietoja.

Ystävällisin terveisin,

Sini Kankaanpää, sini.kankaanpaa@student.hamk.fi

Anu Nieminen, anu.em.nieminen@student.hamk.fi

Tarvittaessa lisätietoja antaa myös ohjaava opettajamme Raija Koskinen, raija.koskinen@hamk.fi

Lisätietoja saa myös Nipsulan avoimen varhaiskasvatuksen palvelukoordinaattorilta Niina Mäkiseltä, niina.makinen@hamk.fi

Liite 3: Kysely Nipsulan perheille

Kysely on tarkoitettu Nipsulan avoimen varhaiskasvatuksen toimintaan osallistuville perheille. Kyselyn toteuttaa Hämeen ammattikorkeakoulun kaksi sosionomiopiskelijaa osana opinnäytetyön tutkimustehtävää. Kyselyn tarkoituksena on selvittää huoltajien näkökulmasta, miten Nipsulan toiminta tukee perheiden hyvinvointia. Lisäksi perheiden näkemykset ovat tärkeitä, kun selvitetään miten Nipsulan toimintaa voisi jatkossa kehittää enemmän perheiden hyvinvointia edistäväksi. Vastaaminen tapahtuu nimettömänä ja vastaukset käsitellään luottamuksellisesti. Tuloksia hyödynnetään Nipsulan toiminnan kehittämisessä, jotta palvelu vastaisi mahdollisimman hyvin perheiden tarpeita. Vastaaminen perustuu vapaaehtoisuuteen. Vastaamalla kyselyyn annatte suostumuksenne vastausten käyttöön opinnäytetyön tutkimustarkoituksiin.

1. Perhemuoto

- Ydinperhe
- Yksinhuoltaja/ yhteishuoltajuus
- Uusioperhe
- Muu, mikä?

2. Lasten lukumäärä

- 1–2
- 3–4
- 5 tai enemmän

3. Kuinka kauan olette olleet Nipsulan asiakkaina?

4. Miten Nipsula mielestänne edistää perheenne hyvinvointia?

5. Millaista kasvatuksellista tukea olette saaneet vanhemmuuteenne Nipsulan ohjaajilta (palvelukoordinaattori Niina Mäkinen, opettajat ja opiskelijat)?

6. Millaista vanhemmuuden vertaistukea olette saaneet Nipsulasta?

7. Onko Nipsulan toiminnasta ollut apua vanhemmuuden ja/tai lapsiperheiden arjen haasteissa? Millaista?

8. Millaista muuta tukea olette saaneet Nipsulasta?

9. Miten Nipsula mielestänne voisi tukea perheiden hyvinvointia entistä enemmän?

10. Millaisia kehittämis ehdotuksia teillä on Nipsulan avoimelle varhaiskasvatukselle?